

Erityisasiantuntija Johanna Isoaho
Lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu

4.3.2021

**LUOTTOTIETOLAIN MUUTTAMINEN MAKSUHÄIRIÖMERKINTÖJEN SÄILYTY-
SAIKOJEN LYHENTÄMISEKSI**

Lakiluonnos perusteluineen

SISÄLLYS

LUOTTOTIETOLAIN MUUTTAMINEN MAKSUHÄIRIÖMERKINTÖJEN SÄILYTYSAIKOJEN LYHENTÄMISEKSI	1
PERUSTELUT.....	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Nykytila	3
2.2 Nykytilan arviointi	8
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	10
4.1 Keskeiset ehdotukset	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset	11
4.2.1 Yleistä.....	11
4.2.2 Vaikutukset kotitalouksille	12
4.2.3 Vaikutukset yrityksille.....	12
4.2.4 Kotitalouksiin ja yrityksiin kohdistuvien vaikutusten laajuus.....	13
4.2.5 Vaikutukset luottolaitoksille ja muille luotonmyöntäjille.....	13
4.2.6 Vaikutukset luottotietojen toissijaisille käyttäjille.....	15
4.2.7 Vaikutukset luottotietotoiminnan harjoittajille	17
4.2.8 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	17
4.2.9 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	19
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot.....	19
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	19
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	21
6 Lausuntopalaute.....	22
7 Säännöskohtaiset perustelut	23
8 Voimaantulo.....	26
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	26
LAKIEHDOTUS.....	29
luottotietolain muuttamisesta	29
LIITE	31
RINNAKKAISTEKSTI.....	31
luottotietolain muuttamisesta.....	31

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Hallitusohjelman mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhennetään samalla, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön. Asian tärkeyden ja koronakriisistä kuluttajille ja yrittäjille mahdollisesti aiheutuvien lisääntyvien velkaongelmien vuoksi oikeusministeriö käynnisti keväällä 2020 kuitenkin erikseen selvityksen siitä, olisiko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja mahdollista lyhentää jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa. Asiasta laadittiin arviomuistio.

Eduskunta antoi 16.6.2020 kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaista muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 53/2020 vp) käsittelyn yhteydessä lausuman, jossa eduskunta edellytti, että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä siten, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut asianmukaisesti, tulee poistaa rekisteristä 1 kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta (EV 69/2020 vp, 4 lausuma). Lainsäädäntöesitykset on lausuman mukaan tuotava eduskuntaan viimeistään vuoden 2021 keväätistuntokauden aikana.

Arviomuistio oli lausuntokierroksella 10.7.–21.8.2020. Samalla lausunnonantajia pyydettiin lausumaan myös eduskunnan lausumassa edellytetyn lakimuutosten vaikutuksista. Lausuntokierroksella korostuivat näkemykset, joiden mukaan säilytysaikojen lyhentämiseen ennen positiivista luottotietorekisteriä liittyy riskejä niin ylivelkaantumisen kuin rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta. Lausuntokierroksella laadituista lausunnoista laadittu lausuntotiivistelmä on julkaistu sarjassa Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:19. Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-863-9>.

Eduskunnan lausumassa edellytetyjen lakimuutosten valmistelu käynnistettiin oikeusministeriössä syksyllä 2020. Valmistelussa tulee toimeksiannon mukaan tarkastella sääntelyn johdonmukaisuuden varmistamiseksi tarvittavia muutoksia myös yritysluottotietoja koskeviin säilytysaikoihin. Lisäksi valmistelussa tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon valmisteilla oleva lainsäädäntö positiivisesta luottotietorekisteristä.

Ehdotuksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hankkeet> tunnuksella OM061:00/2020

Oikeusministeriössä on lisäksi erikseen vireillä lainsäädäntöhanke (OM023:00/2019), jonka yhteydessä luottotietolakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia lain saattamiseksi EU:n tietosuojaasetuksen vaatimusten mukaiseksi. Tämä luottotietolain muuttamista koskeva hallituksen esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 14.5.2020 – 10.7.2020.

Tarkoituksena on, että jatkovalmisteluvaiheessa nämä kaksi luottotietolakia koskevaa hanketta yhdistetään ja että asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vielä tämän istuntokauden aikana.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

Yleistä

Luottotietolakia sovelletaan sekä henkilö- että yritysluottotietojen keräämiseen, tuottamiseen, tallettamiseen, luovuttamiseen, käyttöön ja muuhun käsittelyyn. Luottotietolain tarkoituksena on varmistaa luotettavien luottotietojen saatavuus, turvata luottotietojen käsittelyssä yksityisyyden suoja sekä luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeus tulla arvioiduiksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella sekä edistää hyvää luottotietotapaa. Yritysluottotietoihin voidaan myös yhdistää yrityksen vastuuhenkilöitä koskevia tietoja. Laissa säädetään lisäksi yksityiskohdaisesti käyttötarkoituksista, joihin luottotietoja voidaan luovuttaa.

Luottotiedoilla tarkoitetaan laissa tietoja, jotka koskevat luonnollisen henkilön tai yrityksen maksukykyä tai maksuhalukkuutta taikka jotka muulla tavalla kuvaavat henkilön tai yrityksen kykyä vastata sitoumuksistaan ja joita käytetään luottoa myönnettäessä tai luottoa valvottaessa. Henkilöluottotiedoilla tarkoitetaan luonnollista henkilöä koskevia luottotietoja ja niiden yhteydessä käsiteltäviä henkilön yksilöinti- ja toimintakelpoisuustietoja. Yritysluottotiedoilla tarkoitetaan laissa yrityksen maksutapaa, maksuhäiriöitä ja luottokelpoisuusluokkaa koskevia tietoja sekä yritystä koskevia muita luottotietoja.

Henkilöluottotietojen tallettaminen ja säilytys

Luottotietolain 4 luku sisältää luottotietorekisteriin talletettavia henkilöluottotietoja ja niiden käsittelyä koskevat säännökset.

Luonnollisesta henkilöstä saa tallettaa 12 §:n mukaisia yksilöintitietoja, yrityskytentätietoja vastuuhenkilönä toimimisesta, toimintakelpoisuutta koskevia tietoja ja tiedon rekisteröidyn ilmoittamasta luottokiellosta.

Maksuhäiriötietojen tallettamisesta säädetään 13 §:ssä. Luottotietorekisteriin saa henkilöluottotietoina tallettaa muun muassa konkurssia koskevia tietoja, velkajärjestelytietoja, viranomaisen toteamia maksuhäiriötietoja, kuten velkomustuomioita, ulosottotietoja, velkojan ilmoittamia maksuhäiriötietoja ja velallisen tunnustamia maksuhäiriötietoja, sekä maksamistietoja maksuvelvoitteen suorittamisesta (13 §:n 1 momentti).

Rekisteriin on lisäksi rekisteröidyn pyynnöstä ja tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella merkittävä tieto siitä, että maksuhäiriö on syntynyt takausvastuun tai vierasvelkapanttauksen johdosta, samoin kuin pesähoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä. Rekisteriin voidaan merkitä muukin rekisteröidyn antama tieto maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä ja maksuhäiriön alkuperäisestä ajankohdasta (13 §:n 2 momentti).

Lain 18 §:ssä säädetään henkilöluottotietojen osalta maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisajoista. Rekisteriin merkityn laiminlyödyn maksun suorittaminen ei johda välittömästi maksuhäiriötä koskevan tiedon poistamiseen rekisteristä, vaan tiedot poistetaan tietyn ajan kuluttua. Säännöksillä on pyritty kannustamaan velallisia siihen, että he maksaisivat velkansa ja että säännökset siten tukisivat yleistä maksumoraalia, ja velan suorittaminen lyhentääkin maksuhäiriömerkinnän säilytysaikaa tietyissä tilanteissa (HE 241/2006 v, s.40).

Konkurssia koskevat tiedot on pääsääntöisesti poistettava luottotietorekisteristä viiden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta. Tästä pääsäännöstä voidaan kuitenkin poiketa silloin, kun konkurssihakemus ei johda konkurssiin asettamiseen tai kun konkurssihakemus peruutetaan. Konkurssia koskevat tiedot on poistettava rekisteristä kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä on poistettu konkurssiasiaa koskevat tiedot sen vuoksi, että konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai sillensä taikka että konkurssi on määrätty peruuntumaan. (18 §:n 1 momentin 1 kohta)

Velkajärjestelytiedot ja kuulustustiedot on poistettava luottotietorekisteristä kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin. Velkajärjestelytiedot, joita koskeva maksuohjelma on määrätty raukeamaan velallisen hakemuksesta, poistetaan kuitenkin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen osoittaa, että maksuohjelma on rauennut. (18 §:n 1 momentin 2 kohta)

Momentin 3 kohta koskee sellaisia ulosottotietoja, jotka poistetaan vain ulosottomiehen peruuttamisilmoituksen perusteella. Ulosottotieto on poistettava luottotietorekisteristä heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa (18 §:n 1 momentin 3 kohta).

Momentin 4 kohta puolestaan koskee sellaisia maksuhäiriötiedon poistamisperusteita, jotka voivat perustua ulosottomiehen peruuttamisilmoituksen lisäksi siihen, että velallinen on osoittanut poistamisperusteen olevan käsillä. Tällainen muu ulosottotieto on poistettava rekisteristä heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottoeruste on kumottu. Ulosottotieto tulee poistaa välittömästi myös, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa. Samoin ulosottotieto on poistettava heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon, että saatavaa koskevan ulosottoerusteen määräaika on kulunut umpeen tai tuomio, jolla ulosottoerusteen määräaika on jatkettu, on kumottu. (18 §:n 1 momentin 4 kohta)

Velkojan ilmoittamaa maksuhäiriötä ja velallisen tunnustamaa maksuhäiriötä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä kahden vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin (18 §:n 1 momentin 5 kohta). Jos maksuhäiriömerkinnän kohteena oleva saatava suoritetaan ennen merkinnän poistumista, velkojan on ilmoitettava tästä luottotietorekisterin pitäjälle (14 §:n 2 momentti). Ilmoituksen johdosta luottotietorekisteriin tehdään lisätietomerkintä, mutta maksuhäiriömerkintä ei poistu ennen kuin kaksi vuotta on kulunut maksuhäiriömerkinnän tekemisestä. Rekisteristä ilmenee kuitenkin tällöin tieto siitä, että velka on maksettu.

Viranomaisen toteamat maksuhäiriötiedot ja ulosottotiedot on poistettava rekisteristä viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin, jollei tietoa ole sitä ennen poistettava ulosottotietojen poistamista koskevien edellä selvitettyjen säännösten nojalla (18 §:n 1 momentin 6 kohta). Jos rekisterinpitäjälle on kuitenkin tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä viranomaisen toteama maksuhäiriötieto tai ulosottotieto on syntynyt, tieto poistetaan kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä (18 §:n 2 momentti). Näissä tilanteissa merkinnän säilyttämisaika siis lyhenee enintään kahteen vuoteen, ellei merkintää ole poistettava jo aikaisemmin.

Konkurssia sekä viranomaisen toteamia maksuhäiriötietoja ja ulosottotietoja koskevaa merkintää ei luottotietolain mukaan ole tarpeen poistaa rekisteristä, jos rekisteröityä koskeva uusi maksuhäiriömerkintä on tehty rekisteriin ennen kuin määräaika aikaisemman merkinnän poistamiselle on pykälän mukaan kulunut. Uuden maksuhäiriömerkinnän johdosta ei siis sovelleta edellä selostettuja säännöksiä maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaajan lyhentymisestä. Kaikki konkurssia koskevat merkinnät on kuitenkin poistettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viimeisintä konkurssimerkintää koskevat tiedot on poistettu yrityssaneeraus- ja konkurssirekisteristä. Viranomaisen toteamia maksuhäiriötietoja ja ulosottotietoja koskeva merkintä on poistettava viimeistään neljän vuoden kuluttua sen tekemisestä. (18 §:n 3 momentti) Luottokelpoisuuden arviointitieto on poistettava, kun henkilöä koskevat muut merkinnät on poistettu rekisteristä (18 §:n 4 momentti).

Luottotietolain 17 §:ssä säädetään yksilöintitietojen ja toimintakelpoisuutta koskevien tietojen säilytysajoista. Yrityskykentätiedot on pääsääntöisesti poistettava vuoden kuluessa siitä, kun

rekisteröityä koskeva merkintä toimimisesta kyseisen yrityksen vastuuhenkilönä on poistettu viranomaisen julkisesta rekisteristä (17 §:n 1 momentin 4 kohta). Yrityskytentätieto saadaan kuitenkin säilyttää niin kauan, kun yritysluottotietorekisterissä on maksuhäiriömerkintä, joka on tehty vastuuhenkilön toimikauden aikana tai välittömästi sen jälkeen taikka joka muutoin selvästi johtuu vastuuhenkilön toimikauden aikana tehdyistä ratkaisuksista ja toimenpiteistä (17 §:n 2 momentti).

Henkilöluottotietojen luovuttaminen ja käyttö

Henkilöluottotietoja saa pääsääntöisesti luovuttaa käytettäväksi ja käyttää vain luoton myöntämistä ja luoton valvontaa varten. Luottotietolain 19 §:n 2 momentissa säädetään siitä, milloin henkilöluottotietoja voidaan luovuttaa muihin tarkoituksiin kuin luotonantoa varten. Henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää, jos niin laissa erikseen säädetään tai jos tiedon antaminen perustuu viranomaiselle laissa säädettyyn tiedonsaantioikeuteen. Henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää muun muassa perinnän suunnitteluun, huoneenvuokrasopimuksen tekemistä varten, rahanpesun estämistä tai paljastamista koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi niille, jotka ovat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017) tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia sekä työnhakijan ja työntekijän arvioimiseksi siten kuin siitä muualla laissa säädetään.

Laissa yksityisyydensuojasta työelämässä (759/2004) säädetään siitä, että työnantajalla on oikeus saada ja käyttää tehtävään valittua työnhakijaa koskevia henkilöluottotietoja työnhakijan luotettavuuden arvioimiseksi, kun työnhakijan on tarkoitus toimia työtehtävissä, jotka edellyttävät erityistä luotettavuutta. Tällaisia ovat esimerkiksi tehtävät, joihin sisältyy päätäntävaltaa tehdä työnantajan puolesta merkittäviä taloudellisia sitoumuksia.

Yritysluottotietojen tallettaminen ja säilytys

Luottotietorekisteriin saa yrityksen maksuhäiriötietoina tallettaa muun muassa konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin talletettuja tietoja, tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla todettuja tietoja maksun laiminlyönnistä, tiettyjä ulosottoasioita koskevia tietoja, veroviranomaisen julkistamia tietoja sellaisesta verosaatavasta tai vakuutuslaitoksen ilmoittamia tietoja sellaisen lakisääteiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyönnistä, joka voidaan ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä, tiedon rekisteröidyn velkojalle antamasta kirjallisesta ilmoituksesta, jolla hän tunnustaa lyöneensä maksun laimin sekä tiedon velkojan erääntyneen ja riidattoman saatavan johdosta antamasta maksukehotuksesta (24 §).

Myös yritysluottotietojen osalta rekisteriin on rekisteröidyn pyynnöstä ja tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella merkittävä tieto siitä, että maksuhäiriö on syntynyt takausvastuun tai vierasvelkapanntauksen johdosta, sekä pesänhoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä. Rekisteriin voidaan merkitä muukin rekisteröidyn antama tieto maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä ja maksuhäiriön alkuperäisestä ajankohdasta (24 §:n 3 momentti).

Yritysluottotietojen osalta luottotietolaki ei sisällä 18 §:n 2 momenttia vastaavaa saatavan suorituksen säilytysaikaa lyhentävää vaikutusta sisältävää säännöstä.

Luottotietolain 28 §:ssä säädetään siitä, milloin yrityksen luottotiedot on viimeistään poistettava luottotietorekisteristä.

Konkurssia koskevat tiedot on poistettava rekisteristä viiden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta. Tiedot on kuitenkin poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä on poistettu konkurssiasiaa koskevat tiedot sen vuoksi, että konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai sillensä taikka että konkurssi on määrätty peruuntumaan (28 §:n 1 momentin 1 kohta). Yrityssaneerasta ja kuulutuksia koskevat tiedot on poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin (28 §:n 1 momentin 2 kohta)

Ulosottotieto on poistettava heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa (28 §:n 1 momentin 3 kohta). Muu ulosottotieto on poistettava heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu tai velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa (28 §:n 1 momentin 4 kohta).

Tieto rekisteröidyn tunnustamasta maksuhäiriöstä on poistettava kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä (28 §:n 1 momentin 5 kohta).

Lain 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 ja 7 kohdassa tarkoitetut maksuhäiriötiedot on poistettava viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin, jollei tietoa ole sitä ennen poistettava 18 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan nojalla (28 §:n 1 momentin 7 kohta). Näitä maksuhäiriötietoja ovat tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla, tiedot asiakohteisesti eriteltyinä sellaisesta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus tai tieto pitkäkestoisesta ulosotosta, tietyt verosaatavan tai lakisääteiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyöntiä koskevat tiedot sekä tiedot velkojan erääntyneen ja riidattoman saatavan johdosta antamasta maksukehotuksesta.

Liiketoimintakieltoa koskevat merkinnät on poistettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin (28 §:n 1 momentin 8 kohta).

Lain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja merkintöjä sekä konkurssia koskevia tietoja ei kuitenkaan ole tarpeen poistaa rekisteristä, jos yritystä koskeva uusi maksuhäiriömerkintä on tehty rekisteriin ennen kuin aikaisempi maksuhäiriömerkintä olisi poistettava rekisteristä. Kaikki konkurssia koskevat merkinnät on kuitenkin poistettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viimeisintä konkurssimerkintää koskevat tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä, ja viranomaisen toteamaa maksuhäiriötä koskeva merkintä viimeistään neljän vuoden kuluttua sen tekemisestä. (28 §:n 2 momentti)

Maksuhäiriömerkintöjen syntymiseen vaikuttavia väliaikaisia lainsäädäntömuutoksia

Koronavirustilanteen seurauksena lailla saatavien perinnästä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (1069/2020) rajoitettiin tilapäisesti tratan käyttöä. Tratan käyttö perintäkeinona ei ole väliaikaisen lain mukaan sallittua, jos velallinen on yksityishenkilö, yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö. Tratan saa lähettää, mutta sitä ei saa julkaista tai ilmoittaa merkittäväksi luottotietorekisteriin, jos velallisena oleva osakeyhtiö toimittaa selviytyksen, jonka mukaan sen viimeksi päättyneen tilikauden liikevaihto tai sitä vastaava tuotto alittaa 100 000 euroa taikka sillä on käynnissä vasta ensimmäinen tilikausi. Tratan käytön rajoitusten voidaan arvioida vähentävän jonkin verran yrityksille aiheutuvien maksuhäiriömerkintöjen määrää. Väliaikainen laki on voimassa kesäkuun 2021 loppuun. Valmistelussa on väliaikaisen lain jatko.

Koronavirustilanteen vuoksi ulosottokaarta (705/2007) muutettiin väliaikaisesti lailla ulosotto-kaaren väliaikaisesta muuttamisesta (289/2020 ja 726/2020) Ulosottokaaren säännöksiä, joissa säädetään ulosottomenettelyn keventämisestä, rajoittamisesta ja täytäntöönpanon lykkäämisestä, muutettiin väliaikaisesti. Ulosoton joutisuusvaatimusta muutettiin nämä muutokset huomioivasti. Muutoksen myötä täytäntöönpanotoimia saadaan lykätä, jos sitä voidaan pitää vastaajan edun mukaisena eikä lykkääminen aiheuta hakijalle erityistä haittaa. Covid-19-epidemian tai siitä johtuvien poikkeusolojen aiheuttaman lisääjän tarve on huomioitava tehtäessä täytäntöönpanotoimia tai asetettaessa määräaikoja ulosoton hakijoille tai vastaajille. Muutoksen yhtenä tarkoituksena oli se, ettei ulosottomenettelyllä aiheuteta luottohäiriömerkintää niille, joiden maksukyvyttömyys ja taloudellinen tilanne voivat ulosottomenettelyn rajoitusten ja huojennusten avulla korjaantua. Tällä hetkellä väliaikainen muutos on voimassa huhtikuun 2021 loppuun. Valmistelussa on väliaikaisen lain jatko.

Ulosottotietojen poistaminen luottotietorekisteristä

Ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 32 §:n mukaan luottotietotoiminnan harjoittajalla on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä luottotietotoiminnassa tarpeelliset asiantuntijatiedot pyyntöä edeltävien kahden kuukauden ajalta niistä ulosottoasioista, joissa on annettu varattomuusestetodistus tai suppean ulosoton estetodistus. Tiedot annetaan myös, jos toistuvaistulon ulosmittaus on jatkunut pyyntöä edeltäneiden kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukauden ajan (pitkäkestoinen ulosotto). Pitkäkestoista ulosottoa koskevat tiedot voidaan antaa uudestaan.

Jos ulosottoperusteen säädetty määräaika päättyy ennen kuin neljä vuotta on kulunut estetodistuksen antamisesta, määräajan päättymispäivä ilmoitetaan samalla maksuhäiriötiedon myöhempää poistamista varten.

Ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä tehdä luottotietotoiminnan harjoittajalle antamia tietoja koskeva peruuttamisilmoitus, kun velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen saatavan, pitkäkestoinen ulosotto päättyy, ulosottoperusteen määräaika on kulunut umpeen tai ulosotto päättyy sen vuoksi, että velka on vanhentunut lopullisesti, ulosottoperuste on kumottu tai ulosotto on muusta syystä ollut aiheeton. Jos muu saatava tulee ulosotossa kokonaan maksetuksi tietojen luovuttamisen jälkeen, ulosottomiehen tulee ilmoittaa siitä velallisen pyynnöstä luottotietotoiminnan harjoittajalle.

Ulosottokaarta muutettiin lailla 60/2018 siten, että ulosottomiehen on tehtävä velallisen pyynnöstä luottotietotoiminnan harjoittajalle antamia tietoja koskeva peruuttamisilmoitus riippumatta siitä, onko vanhentuminen tapahtunut ulosottoperusteen määräajan umpeen kulumisen vai velan vanhentuminen lopullisesti velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) nojalla).

Henkilötietojen käsittely

Henkilötietojen käsittelystä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä tietosuojasetus, sekä tietosuojalainsäädännössä (1050/2018). Lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä on runsaasti erityislainsäädännössä, kuten luottotietolaissa.

2.2 Nykytilan arviointi

Henkilöiden määrä, joilla on vähintään yksi maksuhäiriömerkintä, on kasvanut tasaisesti koko 2010-luvun. Vuoden 2020 lopussa henkilöitä oli noin 392 000. Vuoden 2011 lopussa luku oli

noin 327 500. Maksuhäiriöisten yritysten määrässä sen sijaan on ollut 2010-luvun alkupuolen nousun jälkeen jonkin verran laskua. Yrityksiä, joilla on maksuhäiriö, oli vuoden 2020 lopussa noin 43 000. Vuonna 2011 luku oli noin 49 000. On otettava huomioon, että eri vuosien luvut eivät täysin vertailukelpoisia niin luottotietolakiin kuin muuhun lainsäädäntöön tehtyjen muutosten johdosta. Myöskään koronasta johtuvien maksuvaikeuksien vaikutus ei vielä ole täysin nähtävissä. Toistaiseksi vaikutukset ovat olleet pelättyä pienempiä.

Ulosottoon perustuvat merkinnät muodostavat jopa 65-80% maksuhäiriömerkinnöistä. Suurin osa maksuhäiriömerkinnöistä perustuu ulosotossa todettuun esteeseen. Henkilöluottotietojen osalta seuraavaksi merkittävin kategoria ulosottoon perustuvien merkintöjen jälkeen ovat yksipuoliseen tuomioon perustuvat maksuhäiriömerkinnät. Yritysluottotietojen osalta merkittävän osan muodostavat trataan perustuvat merkinnät. On huomioitava, että henkilön useampi merkintä voi perustua samaan saatavaan. Saatavasta on voitu tallettaa maksuhäiriömerkintä velkojan ilmoituksen perusteella, velkomustuomion perusteella ja myöhemmin vielä samaan saatavaan perustuen kirjataan ulosoton esteeseen perustuva merkintä.

Luottotietorekisterissä olevilla henkilöillä on keskimäärin kuusitoista maksuhäiriömerkintää. Suomen Asiakastieto Oy:n mukaan heidän rekisterissään on 20 800 henkilöä, joilla on ainakin yksi saatavan suoritusta koskeva merkintä. Henkilöitä, joiden kaikissa merkinnöissä on suoritusta koskeva merkintä, on noin 9 700. Yksittäisiä yrityksiä, joilla on merkintä saatavan suorituksesta, oli saman toimijan rekisterissä noin 19 800. Yrityksiä, joiden kaikissa merkinnöissä on suoritusta koskeva merkintä, on noin 6 200. Bisnode Finland Oy:n mukaan noin 7 700 luonnollisen henkilön ja 5 400 yrityksen kaikissa merkinnöissä on suoritusta koskeva merkintä. Erot eri luottotietotoiminnan harjoittajien rekistereissä selittyvät muun muassa sillä, että esimerkiksi velkojat tekevät ilmoituksen maksuhäiriöstä taikka vastaavasti saatavan suorittamisesta vain jollekin luottotietotoiminnan harjoittajalle. Vastaavasti velallinen ei välttämättä ilmoita suorituksesta kaikille luottotietotoiminnan harjoittajille.

Sopimosapuolen tunnistamista ja tämän luotettavuuden arviointia pidetään tärkeänä kaikissa niissä tilanteissa, joissa maksu ei tapahdu samanaikaisesti kuin tavara tai palvelu annetaan tai muu suoritus täytetään. Luottoriskin hallinta on keskeistä varsinaisessa luotonannossa, mutta myös esimerkiksi asunnon vuokralle antavalle tai taloudellisiin tehtäviin rekrytoivalle on tärkeää arvioida toisen sopimosapuolen luotettavuutta ja kykyä selvittää sopimuksen mukaisista velvoitteistaan. Maksuhäiriötiedot ovat keskeisessä roolissa luottoriskin ja sopimosapuolen luotettavuuden arvioinnissa.

Rekisteriin merkityn laiminlyödyn maksun suorittaminen ei nykytilanteessa johda tiettyjä, edellä 2.1. jaksossa selvitettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta välittömästi maksuhäiriötä koskevan tiedon poistamiseen rekisteristä. Maksuhäiriöön johtaneen saatavan tai maksun suorittaminen voidaan kuitenkin merkitä luottotietorekisteriin ja luotonantajat ja muut maksuhäiriötietojen käyttäjät voivat tämän harkintansa mukaan ottaa huomioon henkilön tai yrityksen luottoriskiä arvioidessaan. Koska maksuhäiriötieto kuitenkin säilyy rekisterissä, voi se saatavan suorittamisesta huolimatta vaikuttaa kielteisesti esimerkiksi luotonsaantiin taikka muun sopimussuhteen syntymiseen. Tämä on koettu kohtuuttomaksi. Lisäksi luottotietolain säännökset maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentymisestä tai pidentymisestä sen mukaan, onko maksuhäiriömerkinnän aiheuttanut saatava suoritettu tai syntykö uusia maksuhäiriöitä, ovat vaikeaselkoisia. Muun muassa tietosuojavaltuutettu ja luottotietotoiminnan harjoittajat ovat kiinnittäneet tähän huomiota.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen erityisesti saatavan suorittaneiden osalta. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysajat on koettu epäoikeudenmukaisina erityisesti silloin, kun niiden perusteena ollut saatava on jo suoritettu pois. Eduskunta on nostanut tämän esiin ja lausumassaan edellyttänyt säilytysaikojen lyhentämistä saatavan suorittaneiden osalta. Lainsäädännön johdonmukaisuuden ja erityisesti pienyrityksille seuraavien yksityishenkilöön verrattavissa olevien vaikutusten vuoksi tavoitteena on lyhentää myös yritysluottotietojen säilytysaikoja vastaavasti.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Yleistä

Ehdotuksella toteutetaan eduskunnan lausumassa edellytetty luottotietojen säilytysaikojen lyhentäminen sen johdosta, että maksuhäiriömerkinnän aiheuttanut saatava on suoritettu. Lausumassa ei ole täsmennetty sitä, mitä luottotietojen tyyppisiä säilytysajan lyhentämisen on tarkoitus koskea. Lausumasta ei myöskään ilmene, onko uudistuksen tarkoitus koskea myös yritysluottotietojen säilytysaikoja. Säilytysaikojen lyhentäminen ehdotetaan toteutettavaksi seuraavalla tavalla.

Henkilöluottotiedot

Saatavan suorittaminen lyhentäisi ensinnäkin tiettyjen henkilöluottotietojen säilytysaikoja yhteen kuukauteen. Henkilöluottotietoja, joiden säilytysaika lyhenisi, olisivat viranomaisen toteamat maksuhäiriötiedot, kuten velkomustuomioihin perustuvat tiedot, ulosottotiedot, sekä velkojan ilmoittamat maksuhäiriötiedot.

Myös luottotietolain 18 §:n 3 momentin mukainen uuden maksuhäiriömerkinnän pidentävä vaikutus ehdotetaan poistettavaksi. Jokaisen maksuhäiriömerkinnän säilytysaika olisi itsenäinen. Uudella maksuhäiriömerkinnällä ei olisi vaikutusta vanhan maksuhäiriömerkinnän säilytysaikaan.

Konkurssia koskevien tietojen säilytys sidottaisiin tietojen säilytykseen konkurssi- ja yrityssaaneerausrekisterissä. Ulosottotietojen säilytysaikaan tehtäisiin täsmennys koskien henkilöluottotietojen poistamista silloin, kun saatava on vanhentunut lopullisesti.

Esityksessä ei ehdoteta muutosta velkajärjestelyä koskevien luottotietojen säilytysaikaan. Maksuhäiriömerkintöjen poistuminen suorituksella kaikkien saatavien osalta tulisi harvoin kysymykseen menettelyssä, jonka taustalla on maksukyvyttömyys ja todennäköisesti useita saatavia. Merkintöjen säilytysaika on pääsääntönä sidottu julkisen rekisterin säilytysaikaan.

Luottotietolain 13 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua velallisen tunnustamaa maksuhäiriömerkintää koskevaa säilytysaika ei esitetä muutettavaksi. Vapaaehtoisessa velkojen järjestyksessä asiakkaalle tehdään luottotietoihin TK-merkintä. Maksuhäiriömerkintä voi näissä tilanteissa suojata ylivelkaantumiselta. Esivalmisteluvaiheessa saadussa lausuntopalautteessa tuotiin esille merkinnän tarpeellisuus. Uusi velkaantuminen vaarantaa vapaaehtoisen velkajärjestelyn

maksuohjelman ja vesittää sen tarkoituksen oman talouden tasapainottamisesta ja uuden alun mahdollistamisesta.

Yritysluottotiedot

Suomen yrityksistä 94% on alle 10 henkeä työllistäviä mikroyrityksiä (Tilastokeskus, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto (<https://www.stat.fi/til/yrti/index.html>)). Erityisesti pienten yritysten kohdalla maksuhäiriömerkinnästä koituvat vaikutukset voivat usein olla samankaltaisia kuin luonnolliselle henkilölle aiheutuvat vaikutukset. Myös tiettyjen yritysluottotietojen säilytysaikoja ehdotetaan muutettavaksi sääntelyn johdonmukaisuuden varmistamiseksi ja siksi, että niillä on samantapaisia kielteisiä vaikutuksia kuin henkilöluottotiedoilla erityisesti mikroyrittäjien asemaan. Lisäksi on otettava huomioon, että käytävissä ovat edelleen entiseen tapaan luottotietolain 25 §:ssä tarkoitetut yritysten maksutapatiedot, joita koskevat merkinnät säilytetään pääsääntöisesti kuuden kuukauden ajan.

Toisenlaista ratkaisua voitaisiin perustella sillä, että positiivisen luottorekisterin valmistelun yhteydessä rekisteröitävien henkilöiden piiriin on ensivaiheessa suunniteltu kuuluvaksi vain luonnollisia henkilöitä. Tällöin rekisterin käyttöönottoon ei täydentäisi luottotietolaissa tarkoitettuja yritysluottotietoja siltä osin kuin nyt ehdotettavilla muutoksilla supistetaan niiden tietosisältöä. Asiaa kokonaisuutena arvioiden pidetään kuitenkin perusteltuna, että tiettyjen yritysluottotietojen säilytysaikaa lyhennetään vastaavalla tavalla kuin henkilöluottotietojen säilytysaikaa.

Yritysluottotietojen osalta saatavan suorittaminen lyhentäisi maksuhäiriötietojen säilytysaikaa yhteen kuukauteen silloin, kun maksuhäiriötiedot perustuvat tietoon velkomustuomiosta, vekselin protestista, tietyistä ulosottoasioista, tietyistä julkaistuista vero- tai vakuutussaatavista tai tratasta.

Konkurssia koskevien tietojen osalta tehtäisiin vastaava muutos kuin henkilöluottotietojen osalta, eli tietojen säilytys sidottaisiin tietojen säilytykseen konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterissä. Lisäksi muutettaisiin 28 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaista liiketoimintakieltoa koskevan merkinnän säilytysaikaa siten, että merkintä poistettaisiin luottotietorekisteristä, kun liiketoimintakielto päättyy.

Yritysluottotietojen osalta tehtäisiin henkilöluottotietoja vastaava muutos siitä, että merkinnän säilytysaika ei enää pidentyisi uuden merkinnän johdosta. Näin ollen jokaisen yritysluottotietona talletettavan maksuhäiriömerkinnän säilytysaika olisi itsenäinen ja riippumaton tulevista merkinnöistä.

Esityksellä ei esitetä muutoksia yrityssaneerausta koskevien tietojen säilytysaikoihin tai velallisen tunnustaman maksuhäiriömerkinnän säilytysaikaan vastaavista syistä kuin on edellä kuvattu henkilöluottotietojen osalta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yleistä

Ehdotetulla maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen muutoksella on vaikutusta ensinnäkin niille henkilöille, joilla on maksuhäiriömerkintöjä. Ehdotettu maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen supistaa luottotietojen tietosisältöä. Tämän johdosta ehdotetuilla muutoksilla voi olla vaikutusta kaikille niille tahoille, jotka toiminnassaan luottotietoja käyttävät.

Erityisesti vaikutuksia olisi luottoja kuluttajille ja yrityksille myöntäville, mutta myös luottotietoja ns. toissijaisiin käyttötarkoituksiin käyttäville. Lisäksi muutoksella olisi vaikutuksia luottotietotoiminnan harjoittajiin sekä eräille viranomaisille. Jäljempänä selvitetään yksityiskohtaisemmin vaikutuksia näiden eri tahojen toimintaan.

Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutuksia luotonantajalle, luoton myöntämiseen, luottoriskin hallintaan, merkinnän saaneelle henkilölle ja yritysrahoitukseen on kuvattu myös arviomuistiossa Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen 20.6.2020, joka luettavissa hankkeen OM061:00/2020 hankesivuilla.

4.2.2 Vaikutukset kotitalouksille

Maksuhäiriömerkinnän poistumisella olisi niiden kohteena oleville yksilöille ja sitä kautta kotitalouksille huomattavaa merkitystä. Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa tai jopa kokonaan estää luoton saannin ja voi vaikeuttaa esimerkiksi kotivakuutuksen ja vuokra-asunnon saamista. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhentämällä saatavan suorituksen johdosta voitaisiin lievittää merkinnästä aiheutuvia kielteisiä seurauksia ja näin parantaa taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneiden ihmisten asemaa.

Toisaalta on otettava huomioon, että maksuhäiriömerkinnän nopeampi poistuminen rekisteristä ei automaattisesti tarkoita merkinnän taustalla olevien taloudellisten vaikeuksien lakkaamista. Lainanhakijan luottokelpoisuuden arvioinnin tekeminen entistä heikommalla tietopohjalla voi johtaa yksittäistapauksissa siihen, että luottoa myönnetään henkilöille, joilla ei ole mahdollisuuksia suoriutua takaisinmaksusta, mikä voi yksilön kannalta johtaa nopeasti uusiin maksuhäiriömerkintöihin ja sitä kautta jopa vaikuttaa voimistavasti ylivelkaantumisen ilmiöön. Mahdollisten heikompilaatuisten luottopäätösten teko voi johtaa myös siihen, että luotonantajat nostavat luottojen hintaa ainakin osan lainanhakijoiden osalta tai että entistä useammalle lainanhakijalle ei myönnettäisi luottoa. Riskinä on myös, että joissakin tapauksissa maksuhäiriömerkintöjen nopeampi poistuminen suorituksen johdosta voi kannustaa maksamaan velkaa varoja lähipiiriltä lainaamalla esim. asunnonhakutilanteessa.

Henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää laissa säädetyissä tilanteissa työnhakijan ja työntekijän luotettavuuden arvioimiseksi, kun työnhakijan on tarkoitus toimia työtehtävissä, jotka edellyttävät erityistä luotettavuutta esimerkiksi silloin, kun tehtäviin sisältyy päätäntävaltaa tehdä työnantajan puolesta merkittäviä taloudellisia sitoumuksia tai valittaessa henkilö yrityksen vastuuhenkilöksi. Näin ollen maksuhäiriötiedot voivat myös estää työpaikan saannin tai työtehtävissä etenemisen. Maksuhäiriötietojen nopeampi poistuminen voisi yksittäistapauksissa helpottaa yksilön työnsaantia tai etenemistä toisiin tehtäviin.

4.2.3 Vaikutukset yrityksille

Maksuhäiriömerkinnästä yrittäjälle aiheutuvat seuraukset ovat usein vastaavia kuin yksityishenkilölle, eli merkinnän johdosta esimerkiksi luotonsaanti, toimitilan vuokrasopimuksen tekeminen tai tarvikkeiden tilaaminen laskulle hankaloituvat. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen tapauksissa, joissa merkinnän aiheuttanut saatava on kokonaan suoritettu, helpottaisi toisaalta niin yritystoiminnan harjoittamista kuin yritystoiminnan aloittamistakin.

Edellä arvioidun mahdollisen luotonsaannin hankaloitumiseen ja luoton hinnan nousuun liittyvien vaikutusten lisäksi yrityksille seuraisi vaikutuksia silloin kun toimintaan liittyy laskulla myyminen. Yritykset arvioivat asiakkaaseen liittyvää luottoriskiä arvioidessaan, voiko tavaroita

tai palvelua myydä laskulla tai luottokauppana. Luottotietojen tietosisällön supistuminen saattaisi johtaa nykyistä enemmän ennakkomaksujen tai vakuuksien vaatimiseen. Muutos saattaa näin ollen vaikeuttaa yritysten välistä kaupankäyntiä ja kasvattaa näiden kustannuksia.

Lausuntokierroksella esitettiin näkemys siitä, että muutokset vaikuttavat kenties suhteellisesti eniten juuri tällaisiin tavaraluotonantajiin. Luottolaitoksilla esimerkiksi on luottotietojen ohella muitakin menetelmiä luottoriskien arviointiin, mutta pk-yrityksellä ei välttämättä ole. Toisaalta esityksellä ei ehdoteta muutoksia yrityksen maksutapatietoihin, joista säädetään luottotietolain 25 §:ssä. Luottotietolain 28 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan maksutapaa koskeva merkintä on poistettava kuuden kuukauden kuluessa sen tekemisestä.

Jos maksuhäiriömerkintä poistuu nopeasti velvoitteen suorituksella, taloudellisiin tehtäviin rekrytoiva työnantaja ei saa luottotiedot tarkastamalla oikeaa kuvaa kaikista hakijan tai työntekijän taloudellisen käyttäytymisen taustoista. Näin ollen muutoksella olisi merkitystä myös yrityksille rekrytoinnissa esimerkiksi silloin kun harkitaan henkilön valintaa taloudellisesti vastuullisiin tehtäviin. Tällaista taloudellista tai muuta vastuuta edellyttävän tehtävän hakuun osallistuva henkilö saattaisi saada nopeasti merkinnän pois ja näin ollen työnantajan voisi olla vaikeampi saada kokonaiskuva työnhakijan luotettavuudesta. Aiemmat maksun laiminlyönnit ja maksuvaikkeudet voisivat jäädä piiloon, jos hakija saisi maksuhäiriömerkinnän taustalla olevan velvoitteen nopeasti suoritettua. On vaikeaa arvioida, kuinka merkittävää riskiä tämä työnantajalle tarkoittaisi.

Lisäksi luottotietolain 19 §:n 2 momentin 9 kohdan mukaan henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää arvioitaessa yrityksen ja sen vastuuhenkilön kykyä vastata sitoumuksistaan sopimusosapuolena sekä valittaessa henkilö yrityksen vastuuhenkilöksi. Maksuhäiriömerkinnän nopeasta poistamisesta voisi seurata se, että sopimuspuolen tai vastuuhenkilöksi valittavan arvioinnissa käytettävissä oleva tieto on suppeampaa kuin aikaisemmin.

4.2.4 Kotitalouksiin ja yrityksiin kohdistuvien vaikutusten laajuus

Arviomuistion laadinnan aikaan Suomen Asiakastiedon mukaan rekisterissä oli noin 8000 henkilöä, joilla oli kaikkia merkintöjä koskien saatavan suoritusta koskeva merkintä. Alalla toimii myös muita toimijoita ja tätä esitystä varten pyydettiin lisäselvityksiä. Henkilöluottotietoja käsittelee ilmoituksen mukaan kaksi toimijaa. Suomen Asiakastieto Oy:n mukaan henkilöitä, joiden kaikissa merkinnöissä on suoritusta koskeva merkintä, on noin 9700. Yrityksiä, joiden kaikissa merkinnöissä on suoritusta koskeva merkintä, on noin 6200. Toisen alan toimijan Bisnode Finland Oy:n mukaan noin 7700 luonnollisen henkilön ja 5400 yrityksen kaikissa merkinnöissä on suoritusta koskeva merkintä.

Koska merkintä vaatii kuitenkin jaksossa 2 tarkemmin kuvatuissa tapauksissa, esimerkiksi ulottoon perustuvien merkintöjen osalta velallisen aktiivisuutta, voi saatavan suorittaneiden joukko olla esitettyjä lukuja suurempi. Henkilöillä on kuitenkin usein lukuisia merkintöjä. Saatavan suoritus ei poistaisi kaikkia merkintöjä ja ei ole varmaa, kuinka moni henkilö esittää pyynnön saatavan suoritusta koskevan merkinnän kirjaamiseksi, silloin, jos henkilölle jäisi luottotietorekisteriin muita merkintöjä. Näin ollen niiden henkilöiden tarkkaa lukumäärää, joita muutos koskee, on vaikea arvioida.

4.2.5 Vaikutukset luottolaitoksille ja muille luotonmyöntäjille

Yleistä

Luottotietojen tarkastaminen on luoton myöntöprosessissa perusedellytys. Luottoja tarjoavat perinteisen luottolaitossektorin lisäksi myös muut luotonantajat, kuten Etelä-Suomen aluehallintorekisterin luotonantajarekisteriin merkityt luotonantajat. Lisäksi esimerkiksi kunnat myöntävät sosiaalisia luottoja.

Velvollisuus tarkistaa lainanhakijan luottotiedot seuraa kuluttajaluottojen osalta kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n ja 7 a luvun 11 §:n säännöksistä. Säännökset koskevat niin luottolaitoksia kuin muita luottoja kuluttajille myöntäviä luotonantajia. Pelkkien luottotietojen tarkastaminen ei ole kuitenkaan riittävää kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimiseksi, vaan luotonantajan tulisi hankkia myös muita tietoja kuluttajan taloudellisesta asemasta, kuten kuluttajan tuloista, varallisuudesta, menoista, veloista ja mahdollisista takausvastuista. Mitä suuremmasta lainasta on kyse, sitä seikkaperäisemmät selvitykset ovat tarpeen. (HE 78/2012 vp, s. 19 ja HE 77/2016 vp, s. 56 ja 57).

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen merkitsisi, että luotonantajat joutuisivat joko päättämään luoton myöntämisestä aiempaa vähäisemmällä tiedolla tai vaihtoehtoisesti hankkimaan aiempaa laajemmin tietoja ulkopuolisista lähteistä lainanhakijan maksuhistorias-taan antamien tietojen todentamiseksi. Luotonantajilla on mahdollisuus saada tietoja olemassa olevien asiakkaidensa velanhoitokyvystä heidän aiemmista maksuhistoriatiedoistaan, mutta uusien asiakkaiden kohdalla tämä ei ole mahdollista. Uudet asiakkaat joutuisivat mahdollisesti toimittamaan tilitietojaan pidemmältä ajalta kuin luotonmyöntömenettelyissä nykyisin edellytetään. Mahdollisesti myös ulosottorekisteristä saatavien todistusten käyttö luottokelpoisuusarvioinnissa yleistyisi. Luotonmyöntöprosessi olisi siten monesti työläämpi kuin nykyisin ja lisääisi luotonmyöntöprosessin kustannuksia. Lisäksi on mahdollista, että luottihakemusten käsittelyajat pitenisivät.

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen vaikeuttaisi luottoriskin arviointia ja voisi johtaa siihen, että luotonantajat tekevät aiempaa heikompileatuksia luottopäätöksiä, mikä voi puolestaan johtaa nykyistä suurempiin luottotappioihin. Asiakkaan luottoriski arvioitaisiin todennäköisesti monissa tapauksissa korkeammaksi kuin nykyisten säilytysaikojen puitteissa, mikä voisi johtaa siihen, että luotonantajat nostavat luottojensa hintaa asiakkaille kompensoidakseen riskitason kasvua. Lisäksi on mahdollista, että heikompileatuisten luottopäätösten ja siitä johtuvan riskitason nousun myötä jotkut asiakkaat, jotka nyt saavat luottoa, eivät saisi sitä jatkossa.

Vaikutukset luottolaitoksille

Kun luoton myöntäjänä on luottolaitos, sovellettavaksi tulevat lisäksi luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) säädetyt edellytykset. Luottolaitoksen on huolehdittava siitä, että sillä on jatkuvasti riittävä määrä omia varoja kattamaan luottolaitokseen kohdistuvat ja sen ulkoiseen toimintaympäristöön liittyvät riskit. Luottolaitosten on noudatettava luottolaitoslaissa säädettyjä luotto- ja vastapuoliriskien hallinnan vaatimuksia. Niiden tavoitteena on turvata asianmukainen riskienhallinta ja sen kautta luottolaitoksen vakavaraisuus ja rahoitussektorin vakaus. Finanssivalvonta on antanut tarkemmat määräykset luottoriskihallinnan vaatimuksista. Määräys sisältää määräykset ja ohjeet sekä yritys- että kuluttajaluotonmyönnössä noudatettavista periaatteista ja prosesseista luottoriskin hallinnan näkökulmasta. Luottopäätöksen on perustuttava luottoanalyysiin. Luottoanalyysin pitää antaa riittävän kattava kuva luottoa hakevasta asiakkaasta, hänen luottokelpoisuudestaan sekä rahoitettavasta hankkeesta.

Luottorekistereistä saatava tieto on välttämätöntä, jotta luottoriskiä voidaan mitata luotettavasti koko luoton elinkaaren ajan. Luoton seurannassa uudet maksuhäiriömerkinnät voivat viedä asiakkaan maksukyvyttömäksi tai ne voivat huonontaa asiakkaan luottoluokitusta. Tämä on tärkeä

osa luottoriskin ja vakavaraisuuden hallintaa. Finanssivalvonnan mukaan vanhojen maksuhäiriötietojen käyttö pankkien luottoriskimalleissa parantaa ja tarkentaa niiden ennustetta asiakkaan tulevasta maksukyvyttömyydestä. Toisaalta tieto siitä, että asiakkaalla ei ole vanhoja maksuhäiriömerkintöjä parantaa ennustetta siitä, että asiakas tervehtyy tai pysyy luottoriskimielessä hyvänä.

Säilytysaikojen lyhentämisellä olisi vaikutusta vakavaraisuuslaskennassa. Kaikkien luottolaitosten tulee noudattaa maksukyvyttömyyden määritelmää koskevia määräyksiä ja maksukyvyttömyyden määritelmä on keskeinen elementti vakavaraisuuslaskennan sisäisten luottoluokituksen menetelmässä (IRBA). Euroopan pankkiviranomaisen EBA:n ohjeissa maksukyvyttömyyden määritelmän soveltamisesta vakavaraisuuslaskennassa luottolaitokset velvoitetaan huomiomaan myös luottorekisterien kaltaisista ulkoisista lähteistä saatavat tiedot arvioidessaan luoton epävarmaa takaisinmaksua. Maksuhäiriömerkintöjen saatavuuden heikentyminen veisi luottolaitoksilta yhden tietolähteen, ja voisi vaikuttaa luottoriskimalleihin muissakin kuin IRBA-pankeissa.

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä olisi mahdollisesti vaikutuksia maksukyvyttömyyden määritelmään ja sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA) soveltavien pankkien vakavaraisuuslaskennan riskiparimetrimalleihin. Maksuhäiriötieto voi olla muuttujana suomalaisten pankkien IRB-malleissa. Mikäli maksukyvyttömyyden määritelmä tai ulkoisen maksuhäiriötieto-muuttujan tietosisältö muuttuisi uudistuksen myötä, tietoa hyödyntävät mallit pitäisi uudistaa tai vähintään pitäisi varmistaa mallien toimivuus. Pankin pitäisi arvioida luottoluokitusmenetelmän muutosta koskevan asetuksen (Komission delegoitu asetus ((EU) N:o 529/2014) perusteella, onko muutos niin suuri, että valvojalta pitäisi pyytää muutokseen lupa vai riittääkö ennakko- tai jälkikäteisilmoitus.

Jos maksuhäiriömerkintöjen käyttäminen riskiarvioinnissa ja -hallinnassa hankaloituu, on mahdollista, että ongelmaluottojen ja luottotappioiden määrät kasvaisivat. On esitetty, että muutoksella saattaisi olla vaikutusta kokonaisuutena jopa rahoitusmarkkinoiden vakauteen. On kuitenkin huomioitava, että maksuhäiriötietojen lisäksi tietoa on saatavilla myös muista lähteistä. Lisäksi on huomioitava se, että edellä todetun mukaisesti sellaisia henkilöitä, joiden kaikki saatavat on suoritettu, on arvioitu olevan vähän suhteessa maksuhäiriöisten henkilöiden lukumäärään. Näin ollen vaikutuksia rahoitusmarkkinoiden vakauteen ei voida pitää kovin todennäköisenä.

Muutoksella voidaan arvioida seuraavan vaikutusta pankeille lisääntyneen työmäärän johdosta sen vuoksi, että niiden olisi tarkastettava käytetyt laskentamallit ja toteutettava vaadittavat lupatai ilmoitusprosessit. Jos tarvittaisiin uusi lupahakemus, tästä seuraisi myös kustannus, jonka Finanssivalvonnan arvion mukaan olisi joitakin tuhansia euroja.

4.2.6 Vaikutukset luottotietojen toissijaisille käyttäjille

Vaikutukset vuokranantajalle

Vuokranantajat käyttävät maksuhäiriömerkintöjä sopimuspuolen luotettavuuden arvioinnissa. Yksityisten vuokranantajien asiakassuhteet ovat käytännössä usein yksittäisiä ja kertaluonteisia asiakassuhteita. Yksityisillä vuokranantajilla on siten luottotietojen lisäksi hyvin rajalliset mahdollisuudet hankkia tietoa asiakkaidensa aikaisemmasta maksukäyttäytymisestä. Mahdollisimman kattavat luottotiedot ovat yksityisten vuokranantajan toiminnan kannalta olennaisia. Vuokranantajia edustavan Suomen Vuokranantajat ry:n jäsenistölle tehdyn kyselyn mukaan 71 % vuokranantajista pitää sitä, että vuokralaisehdokkaalla ei ole maksuhäiriömerkintöjä, yhtenä tär-

keimmistä vuokralaisvalintaan liittyvistä seikoista. Järjestön arvion mukaan yksityiset vuokranantajat suhtautuvat kuitenkin usein positiivisesti sellaisiin maksuhäiriömerkinnän omaaviin vuokralaisehdokkaisiin, joiden tiedoissa on merkintä velan maksamisesta.

Vuokranantajille vaikutuksia seuraisi siitä, jos lainmuutoksesta seuraisi kannustin maksaa maksuhäiriömerkintöjen taustalla olevat velat myös kestävämmällä tavalla sääntelemättömien lainojen avulla erityisesti siinä vaiheessa, kun velallinen tarvitsee uuden asunnon. Tällöin maksukyvyssä voisi kuitenkin olla sellaisia piileviä puutteita, että vuokranmaksu voisi hankaloitua sopimussuhteen kuluessa.

Vaikutukset takaajalle tai vierasvelkapantin antajalle

Maksuhäiriömerkinnän keston lyhentämisestä seuraa vaikutuksia myös takaajalle ja vierasvelkapantin antajalle. Ennen takauksen tai pantin antamista luotonantajan on ilmoitettava päävelallisen velkojen ja niiden liitännäiskustannusten lisäksi takaajalle tai pantinantajalle muista tämän maksukykyyn liittyvistä seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle. Takauksen tai panttauksen voimassa ollessakin luotonantajan on pyynnöstä ilmoitettava yksityistakaajalle sellaisista velallisen maksukykyyn vaikuttavista seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle. (laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta (361/1999) 12 §) Tiedonantovelvollisuus koskee kuitenkin voimassa olevien takausten ja panttausten osalta vain sellaisia seikkoja, jotka ovat pankin tiedossa ja jotka voidaan ilmoittaa takaajalle ilman eri selvitystoimenpiteitä tai jotka pankki voi hankkia luottotietorekisteristä (laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 14 §). Säilytysajan lyhentämisellä on vaikutusta siihen, että takaaja tai vierasvelkapantin antaja ei enää saisi nykyistä vastaavaa tietoa velallista koskevista maksuhalua ja -kykyä koskevista seikoista.

Vaikutukset rahanpesun estämisessä tai paljastamisessa

Luottotietolain 19 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää rahanpesun estämistä tai paljastamista koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi niille, jotka ovat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017) tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia. Ilmoitusvelvollisia ovat esimerkiksi luottolaitokset, vakuutusyhtiöt, sijoitusrahastot ja rahapeliyhteisöt. Henkilöluottotietoja voidaan luovuttaa myös momentin 1 kohdan nojalla rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Ilmoitusvelvollinen voi käyttää sekä henkilöluottotietoja että yritysluottotietoja asiakkaan tuntemistietoina, asiakassuhteen seurantaan tai epäilyttävän liiketoimen arvioimiseen. Ehdotetulla maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämisellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia tietojen käytettävyyteen. Ilmoitusvelvollisten toiminnassa, näiden tarjoamissa palveluissa ja asiakassuhteissa on kuitenkin eroja. Ilmoitusvelvollisten välillä voi myös olla eroja siltä osin, mitä tietolähteitä asiakkaan tuntemiseksi käytetään ja mitä vaihtoehtoisia tietolähteitä ilmoitusvelvollisella on käytettävissään. Mahdolliset vaikutukset ilmoitusvelvollisten asiakkaiden tuntemismenettelyissä voivat näiden yksityiskohtien lisäksi vaihdella myös yritysten koon perusteella. Toisaalta maksuhäiriötietoja on mahdollista hankkia myös suoraan sellaisista viranomaisrekistereistä, joissa ne ovat yleisesti saatavilla. Näin ollen ehdotettujen muutosten vaikutusten arvioidaan jäävän kokonaisuutena vähäisiksi.

Rahanpesun selvittelykeskuksella ja poliisilla on käytettävissä myös muita tyypillisemmin käytettäviä lähteitä epäilyttävien liiketoimien, rahanpesun ja sen esirikosten sekä terrorismin rahoittamisen epäilyjen selvittämiseksi. Luottotietojen nopeammalla poistamisella ei siten arvioida olevan merkittävää vaikutusta näiden viranomaisten toimintaan.

Vaikutukset perinnän suunnitteluun

Luottotietolain 19 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää perinnän suunnitteluun. Perimistöimistöjen mukaan kattavat ja ajantasaiset luottotiedot ovat kokonaisarvioinnissa tarpeen asianmukaisen ja vastuullisen perinnän suunnittelun kannalta. Perintä tulisi kohdentaa erityisesti sellaisiin henkilöihin, joiden maksukyky mahdollistaa perinnässä olevan velan maksamisen. [Täydennetään lausuntopalautteen perusteella]

4.2.7 Vaikutukset luottotietotoiminnan harjoittajille

Luottotietolain mukaista luottotietotoimintaa l. elinkeinotoimintana tapahtuvaa tietojen keräämistä, tuottamista, tallettamista, luovuttamista ja muuta käsittelyä luottotietoina käytettäviksi harjoittaa Suomessa henkilöluottotietojen osalta kaksi yritystä ja yritysluottotietojen osalta viisi yritystä.

Lainmuutoksella on välittömiä kustannusvaikutuksia luottotietotoiminnan harjoittajiin, rekisterinpidossa käytettävien tietojärjestelmien muutosten johdosta. [kustannuksia arvioidaan tarkemmin lausuntopalautteen valossa.]

Suoritusta koskevien ilmoitusten käsittely lisääisi luottotietotoiminnan harjoittajien työmäärää, mutta tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava, että jos ehdotusti luovutaan nykyisistä säännöksistä uuden maksuhäiriömerkinnän pidentävästä vaikutuksesta, tämä selkeyttäisi sovellettavaa lainsäädäntöä ja vähentäisi jossain määrin tietojen kirjauksen osalta selvitystyön määrää sekä työmäärää liittyen asiakkaiden neuvontaan heille epäselvissä tilanteissa.

Muutoksella on vaikutusta myös luottotietotoiminnan harjoittajien liiketoimintaan. Esimerkkinä voidaan mainita luottoluokitustoiminta. Esimerkiksi saatavan suorituksen lyhentäessä yrityksen tai sen vastuuhenkilön luottotietojen säilytysaikaa, tämä muuttaa myös luottoluokitus-toiminnassa käytettävissä olevan tiedon määrää. Toiminnanharjoittajan arvion mukaan muutoksella ei olisi merkittävää vaikutusta käytettyihin mallien tekniseen toteutukseen, mutta muutoksella olisi vaikutusta mallien ennustuskykyyn.

4.2.8 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Vaikutukset ulosottoon

Ehdotetuista muutoksista arvioidaan aiheutuvan vaikutuksia ulosotolle. Esityksestä ei johdu välittömästi uusia tehtäviä. Ulosotolle voidaan arvioida vaikutuksia paitsi laadittavien peruuttamisilmoituksia koskevien pyyntöjen lisääntymisestä mahdollisesti myös ulosottorekisterin todistusten käytön lisääntymisestä.

Ulosottotietoina voidaan tallettaa tiedot asiakohtaisesti eriteltyinä sellaisesta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus tai tieto ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 1 momentissa tarkoitettusta pitkäkestoisesta ulosotosta. Maksuhäiriömerkinnän yleisin selite on ulosotossa todettu este. Jos velallisella ei ole ulosmittauskelpoista tuloa tai omaisuutta, ulosottomies toteaa velallisen varattomaksi ja palauttaa asian velkojalle. Ulosottolaitoksen mukaan esimerkiksi vuonna 2019 varattomuusesteitä todettiin noin 224 000 kappaletta ja suppean perinnän esteitä noin 244 000 kappaletta. Ulosoton arvion mukaan vireille tulevista yksityisoikeudellisista asioista n. 55-60 % on sellaisia, jotka ovat olleet aikaisemmin vähintään yhden kerran ulosottomenettelyssä perittävinä.

Tällä hetkellä voimassa olevan ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n mukaan ulosottomies tekee velallisen pyynnöstä antamia tietoja koskevan peruuttamisilmoituksen, kun velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen saatavan. Jos normaaliperinnässä ollut saatava tulee ulosotossa kokonaan maksetuksi, ulosottomiehen tulee ilmoittaa maksusta velallisen pyynnöstä luottotietotoiminnan harjoittajalle.

Ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n mukaiset peruuttamisilmoitukset laaditaan tällä hetkellä velallisen pyyntöjen perusteella yksittäin. Ulosottolaitos ei kerää koko valtakunnan kattavaa tilastotietoa peruuttamisilmoitusten määrästä, mutta on arvioinut koko maan peruuttamisilmoitusten määräksi ennen lainmuutosta noin 4000-5000 ilmoitusta kuukaudessa.

Tieto suorituksesta johtaa jo nykyisellään tiettyjen ulosottotietojen poistamiseen rekisteristä heti. Luottotietolain 18 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan ulosottotieto on poistettava heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa. Momentin 4 kohdan mukaan muu ulosottotieto on poistettava heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu, velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen velan, saatavaa koskevan ulosottooperusteen määräaika on kulunut umpeen tai tuomio, jolla ulosottooperusteen määräaikaa on jatkettu, on kumottu. Jos saatavan maksaminen voisi tulevaisuudessa johtaa velallisen pyynnöstä myös varattomuusesteeseen perustuvan maksuhäiriömerkinnän poistamiseen, pyyntöjen määrän voidaan odottaa kasvavan. Arvioinnissa on kuitenkin huomioitava se, että suoritusta koskevalla peruuttamisilmoituksella olisi käytännössä suurin merkitys niissä tapauksissa, joissa kaikki velallisen saatavat tulevat suoritetuksi, eikä hänelle jää ollenkaan maksuhäiriömerkintöjä. On vaikea arvioida, kuinka monessa tapauksessa pyyntö peruuttamisilmoituksen tekemiseksi tehtäisiin silloinkin, jos henkilölle jäisi peruuttamisilmoituksen jälkeen vielä muita maksuhäiriömerkintöjä.

Ulosotolle hallinnollista taakkaa aiheutuu myös siitä, jos maksuhäiriömerkintöjen poistaminen johtaa siihen, että ulosottorekisterin todistuksia käytettäisiin enemmän esimerkiksi lainanhakijan luottokelpoisuutta arvioitaessa. Ulosottorekisteristä on annettu vuoden 2020 aikana todistuksia noin 7800 kappaletta. Sanottu määrä pitää sisällään myös esimerkiksi viranomaisille annetut todistukset, eikä ole selvitettävissä, miltä osin todistuksia on pyydetty luottokelpoisuuden arviointia varten. Muutosten johdosta todistusten käyttö saattaa lisääntyä ainakin sinä aikana, kun positiivista luottotietorekisteriä ei ole vielä otettu käyttöön.

Vaikutukset tietosuojavaltuutetulle

Luottotietolain muutoksilla ei arvioida olevan merkittävästi vaikutusta tietosuojavaltuutetun harjoittamaan valvontaan, sillä esityksellä ei luoda uusia tehtäviä tietosuojavaltuutetulle. Ehdotetuilla muutoksilla ei myöskään olisi välitöntä vaikutusta muun lainsäädännön perusteella tapahtuvaan maksuhäiriötietojen käsittelyyn. On mahdollista, että muutoksista voisi aiheutua jossain määrin ylimääräisiä yhteydenottoja tietosuojavaltuutetun toimistoon, mutta muutoksista ei seuraisi uusia oikeuksia rekisteröidyille, vaan ne perustuvat kaikilta osin voimassa olevaan lainsäädäntöön. Vaikutusten arvioidaan siten jäävän vähäisiksi.

Vaikutukset verohallinnolle

Luottotietorekisteriin voidaan yritysluottotietona tallettaa veroviranomaisen julkistama tieto verosaatavasta. Maksamatta jääneet arvonnäkövero- ja ennakonpidätykset julkaistaan protestilistalla, jos niitä ei ole maksettu viimeistään maksukehotuksen eräpäivänä ja niiden yhteissumma on vähintään 15 000 euroa.

Verohallinto lähettää yhteenvedon protestoiduista verovelkatiedoista luottotietotoiminnan harjoittajille ja julkaistavaksi protestilistoilla. Silloin, kun asiakas on maksanut protestilistalla julkaistut verot kokonaisuudessaan, Verohallinto lähettää asiakkaan pyynnöstä tiedon niille luottotietotoiminnan harjoittajille, joille verovelkatieto on toimitettu julkaistavaksi. Julkaisemisen jälkeen tapahtunut maksu ei voimassa olevan luottotietolain mukaan johda maksuhäiriömerkinnän poistamiseen.

Vuositasolla protestoidaan hieman alle 5000 verovelkaa. Muutoksen vaikutuksena pyynnöt suorituksen ilmoittamisesta voivat kasvaa jonkin verran. Ehdotetun muutoksen vaikutuksen Verohallinnon työmäärään arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena olevan vähäinen.

4.2.9 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen sisältämällä lakiehdotuksilla ei olisi yleisestä tietosuojalainsäädännöstä riippumattomia itsenäisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka liittyvät luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojaan. Hankkeessa OM023:00/2019 suunnitelluilla muutoksilla on kokonaisuutena tässä esityksessä ehdotettuja muutoksia merkittävämpää yleisen tietosuojalainsäädännön tavoitteita tukevaa vaikutusta. Toisaalta ehdotettujen säilytysaikojen muutosten tavoitteena on osaltaan lisätä sääntelyn läpinäkyvyyttä ja entisestään vähentää rekisteröidyn luonnollisen henkilön oikeuksiin kohdistuvia riskejä. Tällaisia riskejä liittyy maksuhäiriötietojen luovuttamiseen ja muuhun käsittelyyn. Rekisteröidyllä luonnollisella henkilöllä on myös oikeus saada tieto siitä, kenelle häntä koskeva maksuhäiriötieto tai muu henkilöluottotieto on viimeisen vuoden aikana luovutettu. Tähän vaatimukseen ei ehdoteta muutoksia tässä esityksessä.

Aiempaa lyhyemmät ja selkeämmät maksuhäiriötietojen säilytysajat rajaisivat maksuhäiriötietojen luovutustilanteita, mikä yhdessä tiedonsaantioikeuden kanssa vahvistaisi henkilötietojen ja yksityiselämän suojaa sekä edistäisi luonnollisen henkilön toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa. Ottaen kuitenkin huomioon, että erityisesti luotonantajilla voi olla velvollisuus säilyttää asiakassuhteeseen liittyviä tietoja pidempään kuin ehdotettu luottotietolain mukaisten rekisterien säilytysaika, luonnollisen henkilön oikeuksia ja toimintamahdollisuuksia vahvistavien vaikutusten arvioidaan liittyvän pääosin muihin luottotietojen käyttötarkoituksiin kuin luotonantoon.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Säilytysaikojen muuttaminen ja positiivinen luottotietorekisteri

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhennetään samalla, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön (s. 82 ja 102). Asian tärkeyden ja koronavuoden kuluttajille ja yrittäjille mahdollisesti aiheutuvien lisääntyvien velkaongelmien vuoksi oikeusministeriö käynnisti kuitenkin keuhalla 2020 erikseen selvityksen siitä, olisiko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja mahdollista lyhentää jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa. Tehdyistä arviomuuksista saadussa lausuntopalautteessa korostuvat näkemykset, joiden mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen olisi tarkoituksenmukaista arvioida laajemmin ja toteuttaa positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä. Säilytysaikojen lyhentämiseen ennen positiivista luottorekisteriä liittyy

riskejä niin ylivelkaantumisen kuin toimivien rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta. Useissa lausunnoissa suhtauduttiin erittäin kriittisesti säilytysaikojen lyhentämiseen, etenkin ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa.

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämistä koskevan eduskunnan lausuman (EV 69/2020 vp – HE 53/2020 vp) johdosta säilytysaikojen lyhentäminen saatavan suoritustapauksissa päätettiin kuitenkin toteuttaa jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa. Uudistusten samanaikaisella toteuttamisella olisi voitu vähentää edellä viitattuja maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseen liittyviä riskejä. Positiivinen luottotietorekisterin käyttöönoton myötä tilanne muuttuu olennaisesti. Tällöin luotonantajat voivat nykyistä helpommin ja luotettavammin ottaa luotonhakijan luottokelpoisuuden arvioinnissa huomioon muitakin tietoja kuin tämän maksuhäiriömerkinnät. Tämän johdosta maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisestä ei aiheutuisi vastaavassa määrin kielteisiä vaikutuksia luotonantoon.

Toukokuussa 2020 positiivista luottotietorekisteriä valmistelevan hankkeen ohjausryhmä linjasi, että rekisterin rekisterinpitäjäksi tulisi esittää Verohallinnon Tulorekisteriyksikköä. Rekisteriin talletettaisiin kattavat ja ajantasaiset luottoja ja tuloja koskevat tiedot, joiden avulla luotonantajat voivat arvioida velallisen maksukykyä entistä paremman tietopohjan perusteella. Hankkeen ohjausryhmä on linjannut, että luotonantajien lisäksi rekisteriä tulisivat käyttämään eräät viranomaiset rahoitusvakauden seurannan ja luottomarkkinoiden valvonnan tarkoituksissa. Ohjausryhmän tekemien linjausten mukaan rekisteriä ei ainakaan ensimmäisessä vaiheessa käytettäisi muihin tarkoituksiin. Positiivisen luottotietorekisterin tietojen sallitut käyttötarkoitukset olisivat siis suppeampia luottotietolaisissa sallittuihin tarkoituksiin nähden. Positiivisen luottotietorekisterin tietoja ei siten käytettäisi esimerkiksi perinnän suunnitteluun, huonevuokrasopimuksen tekemistä varten tai työnhakijan ja työntekijän arvioimiseksi.

Rekisteri oli tarkoitus ottaa käyttöön nykyisen hallituskauden aikana. Rekisterin teknisen toteutuksen edellyttämän ajan vuoksi rekisteri voisi kuitenkin tulla käyttöön vasta keväällä 2024. Positiivista luottotietorekisteriä koskevaa lainsäädäntöehdotusta valmistelevan työryhmän mietinnön on tarkoitus valmistua ja lähteä lausuntokierrokselle maaliskuun 2021 aikana. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2021.

Muita esitettyjä vaihtoehtoja

Lakiluonnoksen valmistelun yhteydessä eräät sidosryhmät esittivät, että maksuhäiriömerkintöjen kestoja porrastettaisiin esimerkiksi siten, että ensimmäisen merkinnän säilytysaika olisi lyhyempi kuin mahdollisten myöhempien merkintöjen. Tällaista mallia on perusteltu sillä, että se poistaisi taloutensa vankemmalle pohjalle saaneet velalliset merkintöjen kielteisistä vaikutuksista nopeammin. On huomioitava, että nykyinen malli on jo porrastettu niin, että tietyissä tilanteissa maksuhäiriömerkintä lyhenee saatavan suorituksen myötä ja toisaalta uudet merkinnät pidentävät merkinnän säilytysaikaa. Tätä on kuitenkin kritisoitu vaikeaselkoiseksi ja vaikeasti sovellettavaksi. Säilytysaikojen selkeys on keskeistä, jotta rekisteröidyillä on mahdollisuus valvoa omien oikeuksiensa toteutumista ja säännöksiä sovelletaan yhdenmukaisesti.

On lisäksi huomattava, että eduskunnan lausumassa edellytetään säilytysaikojen lyhentämistä yhteen kuukauteen silloin, kun saatava on suoritettu. Näin lyhyttä aikaa ei ole tarkoituksenmukaista porrastaa. Lausuman mukainen muutos tarkoittaisi myös sitä, että tiedot poistetaan suorituksen jälkeen luottotietorekisteristä niin nopeasti, että rekisterinpitäjällä ei olisi tietoa siitä, onko luonnollisella henkilöllä tai yrityksellä ollut aikaisemmin maksuhäiriömerkintöjä luottotietorekisterissä. Uudenlaista säilytysaikojen porrastamiseen perustuvaa mallia ei siten pidetä toteuttamiskelpoisena.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Luottotietoja koskevaa lainsäädäntöä on vertailtu myös voimassa olevaa luottotietolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 241/2006 vp), sekä esitysluonnoksessa hankkeessa OM023:00/2019.

Euroopan komissio on huomauttanut talouspolitiikan EU-ohjausjakson 2019 Suomen maaraortissa, että kotitalouksien velka on historiallisen korkealla tasolla. Velka on useimmiten vaihtuvakorkoista ja kulutusluotot lisääntyvät nopeasti ja että kattavan (sekä positiivista että negatiivista tietoa sisältävän) luottotietorekisterin puuttuminen voi estää pankkeja saamasta selkeää käsitystä kotitalouksien kokonaisvelasta.

EU-jäsenmaat ovat ottaneet erilaisen lähestymistavan luottotietojärjestelmiensä luomisessa. Osassa jäsenvaltioista on keskitetty julkinen luottotietorekisteri, esimerkiksi keskuspankin yhteydessä, kun taas osassa luottotietojen käsittelystä vastaavat yksityiset luottotietoyritykset. Joissakin jäsenvaltioissa on mahdollistettu rinnakkain kumpikin ja kerätty tieto saattaa olla julkisesti ylläpidetyssä rekisterissä eri tyyppistä, kuin yksityisissä luottotietoyrityksissä.

Eri maiden järjestelmät eroavat muun muassa sen suhteen, mikä on rekisterin käyttötarkoitus, tietosisältö ja mihin tarkoituksiin tietoja voi luovuttaa. Raportointi luottotietorekisteriin voi olla pakollista tai vapaaehtoista. Myös raportoinnin kynnyksirajat vaihtelevat. Myös se, millaista palvelua eri yhtiöt harjoittavat (luottotiedot, luokitukset, mustat listat) vaihtelee eri maissa. Luottotietojärjestelmien suurien eroavaisuuksien vuoksi on luonnollista, että myös tietojen säilytysajat eri maiden luottotietojärjestelmissä vaihtelevat. Kattavaa vertailua on hyvin hankalaa tehdä, koska eri maiden luottotietojärjestelmiä koskeva sääntely eroaa niin tarkoitukseltaan kuin toteutukseltaan, eikä säilytysaikoja koskeva sääntely ole keskenään vertailukelpoista. Tässä yhteydessä kuvataan hyvin yksinkertaistettuja esimerkkejä järjestelmistä ja säilytysajoista, sekä suorituksen vaikutuksesta säilytysaikaan muutamissa jäsenmaissa.

Ruotsissa luottotietotoiminnasta säädetään erityislaissa Kreditupplysningslag (1973:1173), jonka lisäksi henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tietosuojasetusta täydentävää lainsäädäntöä (Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning). Henkilöluottotietojen osalta maksuhäiriötietojen säilytysaika on enintään kolme vuotta (tetyt velkajärjestelytiedot viisi vuotta). Yritysluottotietojen osalta vastaavaa säännöstä ei ole mutta tiedot poistetaan tietosuojaviranomaisen tietojen mukaan viimeistään viiden vuoden kuluttua rekisteröinnistä. Saksan järjestelmässä on sekä Saksan keskuspankin ylläpitämä luottotietojärjestelmä, että yksityisiä yrityksiä, joista tunnetuimpia on Schufa. Myös Espanjan luottotietoja koskeva sääntely sisältyy yleisesti sovellettavaan tietosuojalakiin (Ley Orgánica 3/2018 de Protección de Datos Personales y garantía de los derechos digitales). Espanjassa on keskuspankin hallinnoima CIRBE (Central de Información de Riesgos del Banco de España), joka sisältää muun muassa tiedot lainoista, leasingista, velkakirjoista, takuista. Tietoa annetaan CIBREstä esimerkiksi Espanjan keskuspankille, luotonantajille ja viranomaiselle. Espanjan tietosuojalainsäädäntö sallii luottotietojärjestelmät negatiivisia luottotietoja, kuten maksuhäiriöitä koskien. Säilytys sallitaan niin kauan kuin velvollisuuden rikkominen jatkuu ja korkeintaan viisi vuotta erääntymisestä. Ranskassa luottotapahtumista, mukaan lukien luoton takaisinmaksua koskevat viivästykset ja ylivelkaantuneisuutta koskevat tiedot, säädetään kuluttajansuojaa koskevassa erityislainsäädännössä (Code de la consommation). Ranskan keskuspankki pitää yllä keskitettyä rekisteriä (FICP) kotitalouksien maksuhäiriö ja ylivelkaantumistiedoista, joita voidaan luovuttaa luotto- ja rahoituslaitoksille, maksulaitoksille ja sähköisen rahan tarjoajille henkilön luotto-

kelpoisuuden arvioimiseksi luoton tai maksuvälineen myöntämisen yhteydessä. Henkilöluottotietojen rekisteröinnistä ja säilytysajoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä asetuksella. Säilytysaika on viisi vuotta tai seitsemän vuotta. Suorittamalla erääntyneet saatavat voi saada tiedot poistetuksi.

Virossa henkilöluottotietojen käsittelyä koskevat säännökset sisältyvät Viron tietosuojalakiin (Isikuandmete kaitse seadus, 12.12.2018, § 10) Artiklan mukaan tietoja ei saa kerätä tai siirtää kolmansille osapuolille, jos velvollisuuden rikkomisen päättymisestä on kulunut yli viisi vuotta. Latviassa on sekä keskuspankin ylläpitämä rekisteri, että yksityisiä luottotietotoimijoita. Tietojen säilytysaika maksuhäiriötapauksissa on viisi vuotta siitä, kun häiriömerkinnän taustalla oleva laiminlyönti on päättynyt.

6 Lausuntopalaute

Hankkeessa on järjestetty [kaksi lausuntokierrosta].

Ensimmäisen lausuntokierros järjestettiin hankkeen esivalmistelun aikana, ennen varsinaisen lainsäädäntöhankkeen käynnistämistä, pian eduskunnan lausuman jälkeen. Lausuntokierroksella tiedusteltiin näkemyksiä laaditussa arviomuistiossa esitetyistä säilytysaikojen lyhentämisen vaikutuksista, vaikutuksista luotonantajille, vaikutuksista maksuhäiriön saaneille henkilöille, vaikutuksista yritysrahoitukseen, muita vaikutuksia, sekä eduskunnan lausuman edellyttämän lyhentämisen vaikutuksia.

Lausunnon jättivät 24 tahoja. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen tarkastelua sinänsä pidettiin useissa lausunnoissa kannatettavana. Maksuhäiriömerkintöjen pitkäkestoinen säilytys voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Maksuhäiriömerkinnästä aiheutuu niin yksityishenkilöille kuin yrityksille vaikeuksia perustavanlaatuisen sopimusten laadinnassa, liittyen esimerkiksi asunnon, puhelimen, vakuutuksen tai toimitilojen hankintaan. Toisaalta useissa lausunnoissa tunnistettiin myös maksuhäiriömerkintöjen merkitys laajemmasta näkökulmasta. Maksuhäiriömerkintä voi toimia myös hallitsemattoman velkaantumisen katkaisijana ja edesauttaa näin ylivelkaantumisen hillitsemistä. Useampaa näkökulmaa edustavissa lausunnoissa tuotiin esiin maksuhäiriömerkintöjen merkitys ylivelkaantumisen katkaisemisessa.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille, että on huomioitava luotonantajien luottoriskien arviointiin ja hallintaan liittyvä tiedonsaannin tarve. Luotonantajilla on velvollisuus arvioida luotonhakijan luottokelpoisuus. Maksuhäiriömerkinnät ovat yksi perustavanlaatuisista luotonannossa tarkistettavista tiedoista. Vaihtoehtoiset tietokanavat eivät täysin korvaa maksuhäiriöistä saatavia tietoja, ainakaan ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa.

Enemmistö vastaajista kannatti maksuhäiriömerkintöjen mahdollisen säilytysaikojen lyhentämisen arvioimista positiivisen luottorekisterin käyttöönoton yhteydessä. Säilytysaikojen lyhentämistä pidettiin esivalmisteluvaiheen lausuntopalautteen enemmistön perusteella ennen aikaisena, jos se tehdään ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa. Positiivisen luottotietorekisterin tietosisältö ei ole vielä tiedossa ja näin ollen siitä saatava hyöty ei vielä ole täysin arvioitavissa. Positiivinen luottotietorekisteri ei täydellisesti tule korvaamaan maksuhäiriöistä saatavia tietoja, mutta niiden painoarvo tulee jatkossa olemaan vähäisempi.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnoissa muistuttiin, että EU:n yleiseen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 oikeasuhtaisuuden ja läpinäkyvyyden periaatteiden toteutumista tulisi arvi-

oida henkilötietojen käsittelystä rekisteröidyn oikeuksille ja vapauksille aiheutuvien riskien varoissa. Lausuntopalautteissa tuotiin esille muitakin maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja arvioitaessa huomioitavia tärkeitä seikkoja, kuten maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja koskevan sääntelyn vaikeaselkoisuus, luottotietojen tarpeellisuus muussakin toiminnassa kuin henkilöluotonannossa, luotonsaannin vaikeutumisen myötä luotonhaku vaihtoehtoisista lähteistä ja tähän liittyvät riskit.

Toinen lausuntokierros:

[Toinen lausuntokierros järjestettiin x.x.xxxx-x.x.xxxx. Lausuntopalaute lisätään]

7 Säännöskohtaiset perustelut

4 luku Luottotietorekisteriin tallettavat henkilöluottotiedot ja niiden käsittely

18 § Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisaajat

Henkilöluottotietoina säilytettävien maksuhäiriömerkintöjen säilytysajoista säädetään luottotietolain 18 §:ssä. Luottotietolaissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta silloin, kun kyse on luottotietotoiminnan harjoittajien suorittamasta käsittelystä. Luottotietolain sisältämä rekisterisääntely, joka koskee pelkästään luottotietotoiminnan harjoittajia, perustuu kyseiseen alakohtaan. Pykälässä on käytetty tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaista sääntelyliikkumavaraa erityisten säännösten antamiseksi henkilötietojen säilytysajoista, joilla mukautetaan tietosuojasetuksen mukaisia pääsääntöjä.

Yksi tietosuojasetuksen keskeisistä henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista on tietojen minimointiperiaate, jonka mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (5 artiklan 1 kohdan c alakohta). Lisäksi tietosuojasetus edellyttää tietojen säilyttämisen rajoittamista siten, että tiedot säilytetään muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten (5 artiklan 1 kohdan e alakohta). Lähtökohtaisesti tietosuojasetuksen suora soveltaminen tarkoittaa, että tarpeettomia henkilötietoja ei saisi rekisteröidä tai muutoin käsitellä, ja tarpeettomat henkilötiedot olisi poistettava viipymättä. Tietosuojasetus mahdollistaa kuitenkin sen, että luottotietolaissa säädetään tarkemmin henkilöluottotietojen säilytysajoista, joiden olisi oltava oikeasuhteisia niiden käyttötarkoitukseen nähden. Maksuhäiriötietojen säilytysajoissa olisi otettava huomioon, minkälaisen ajan niiden säilyttäminen on välttämätöntä kunkin tietojen käyttötarkoituksen kannalta, ottaen huomioon näiden tietojen käsittelyyn liittyvät riskit rekisteröidyn kannalta. Henkilötietojen käsittelyn läpinäkyvyyden varmistamiseksi säilytysaikoja koskevien säännösten olisi myös oltava selkeitä ja tarkkarajaisia.

Maksuhäiriötietojen säilytysaikojen oikeasuhteisuutta on arvioitava henkilötietojen (henkilöluottotietojen) alkuperäisen käyttötarkoituksen (luotonanto) osalta sekä siltä osin, missä määrin niitä voidaan luovuttaa ja käyttää muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Maksuhäiriötietojen käsittelyyn liittyy erityisiä riskejä rekisteröidyn henkilötietojen suojan ja yksityiselämän suojan kannalta. Maksuhäiriötietojen säilytysaikoja ehdotetaan eräiltä osin tarkistettavaksi sen varmistamiseksi, että säännökset täyttäisivät paremmin tietosuojasetuksen mukaiset yleisen edun mukaisen tavoitteen ja oikeasuhteisuuden vaatimukset.

18 § 1 momentti 1 kohta

Konkurssia koskevat tiedot on voimassa olevan 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan poistettava viiden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta, mutta kuitenkin kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä on poistettu konkurssiasiaa koskevat tiedot sen vuoksi, että konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai silleen taikka että konkurssi on määrätty peruuntumaan. Luottotietolain 18 §:n 2 momentti sisältää lisäksi konkurssia koskevien tietojen osalta pidentävän vaikutuksen uuden maksuhäiriömerkinnän johdosta, sekä lisäyksen, jonka mukaan kaikki konkurssia koskevat merkinnät on kuitenkin poistettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viimeisintä konkurssimerkintää koskevat tiedot on poistettu yrityssaneeraus- ja konkurssirekisteristä. Konkurssia koskevien tietojen säilytysajat on siis sidottu konkurssin alkamiseen tai tietyissä tilanteissa asian tietojen poistamiseen konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä.

Lain konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä (137/2004) mukaan luonnollisen henkilön konkurssiasiaa koskevat tiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua konkurssin alkamisesta.

Näin ollen konkurssia koskevien tietojen säilytysaikaa koskevat säännökset ovat voineet johtaa pidempään tai lyhyempään aikaan, kuin tietojen säilytysaika konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriä koskevan lainsäädännön mukaan.

Säännöksen selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi 18 §:n 1 momentin säilytysaikaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että säilytysaika sidotaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin säilytysaikaan. Pidentävästä säännöksestä luovuttaisiin. Konkurssia koskevat tiedot olisi poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä.

18 § 1 momentti 4 kohta

Pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä katettaisiin ulosottoperusteen määräajan umpeen kulumisen lisäksi myös tilanteet, joissa ulosotto päättyy saatavan vanhennuttua lopullisesti velan vanhentumisesta annetun lain 13 a §:n nojalla. Ulosottoaarta muutettiin jo lailla 60/2018 siten, että ulosottomiehen on tehtävä velallisen pyynnöstä luottotietotoiminnan harjoittajalle antamia tietoja koskeva peruuttamisilmoitus riippumatta siitä, kummalla perusteella saatavan lopullinen vanhentuminen on tapahtunut. Muutoksella toteutettaisiin vastaava muutos luottotietolakiin.

18 § 2 momentti

18 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että jos rekisterinpitäjälle on tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä velkojan ilmoittama maksuhäiriötä koskeva tieto tai 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, tieto poistetaan yhden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Saatavan suorittamista koskeva tieto lyhentäisi näin ollen seuraavia henkilöluottotietoina talletettavia maksuhäiriömerkintöjä: velkojan ilmoittamaa maksuhäiriötä, viranomaisen toteamia maksuhäiriötietoja ja ulosottotietoja (luottotietolain 13 §:n 1 momentin 3, 4 ja 5 kohdat).

18 § 3 momentti

18 pykälän 3 momentin säännös 18 §:n 1 momentin 1 ja 6 kohdassa tarkoitettujen maksuhäiriömerkintöjen, eli konkurssia koskevien, viranomaisen toteamien ja ulosottotietojen, säilytysajan pidentämisestä uuden merkinnän johdosta ehdotetaan kumottavaksi. Muutoksen johdosta jokaisen eri merkinnän säilytysaikaa tulisi tarkastella itsenäisesti.

6 luku Luottotietorekisteriin talletettavat yritysluottotiedot ja henkilöluottotietojen käsittely yritysluottotietoina

28 § Rekisterimerkintöjen säilyttämisajat

28 § 1 momentti 1 kohta

28 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöksen mukaan konkurssia koskevat tiedot poistetaan viiden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta. Tiedot on kuitenkin poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä on poistettu konkurssiainasia koskevat tiedot sen vuoksi, että konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai sillensä taikka että konkurssi on määrätty peruuntumaan. Vastaavasti kuin henkilöluottotietoja koskeva 18 §, 28 §:n 2 momentti sisältää uuden merkinnän säilytysaikaa pidentävän säännöksen, jonka mukaan kaikki konkurssia koskevat merkinnät on kuitenkin poistettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viimeisintä konkurssimerkintää koskevat tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä. Pidentävästä säännöksestä luovuttaisiin ja säilytysaikaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sidotaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin säilytysaikaan. Konkurssia koskevat tiedot olisi poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä.

28 § 1 momentti 8 kohta

Yritysluottotietojen osalta 28 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaista liiketoimintakielloa koskevan merkinnän säilytysaikaa muutettaisiin siten, että merkintä poistettaisiin luottotietorekisteristä, kun liiketoimintakiello päättyy.

Liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 21 §:ssä säädetään Oikeusrekisterikeskuksen pitämästä rekisteristä, jonka sisältämät voimassa olevia liiketoimintakieltoja koskevat tiedot ovat julkisia. Liiketoimintakieltojen sisältämät päättyneitä liiketoimintakieltoja koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Niitä voidaan luovuttaa salassapitovelvollisuuden estämättä vain rajattuihin käyttötarkoituksiin. Päättynyttä liiketoimintakielloa koskevaa tietoa ei saa luovuttaa eteenpäin ja näin ollen luottotietotoiminnan harjoittajan pidemmälle säilytysajalle ei ole tarvetta. Käytännössä säilytysaika on toiminnanharjoittajalta saadun tiedon mukaan jo nykyisellään rajattu liiketoimintakiellon päättymiseen ja tältä osin muutos vastaisi nykykäytäntöä.

28 §:n 2 momentti

Yritysluottotietojen säilytysaikoja koskeva 28 § ei sisällä nykyisellään saatavien suorittamisen lyhentävää vaikutusta sisältävää säännöstä. Ehdotuksella 28 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että jos rekisterinpitäjälle on tullut tieto 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 tai 7 kohdassa tarkoitetun saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä merkintä on syntynyt, tieto poistetaan yhden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Muutos koskisi näin ollen seuraavin perustein tehtyjä yritysten maksuhäiriötietoja: tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla, tiedot asiakohtaisesti eriteltyinä sellaisesta ulosottoasiasta, jossa on annettu esteodistus tai tieto pitkäkestoisesta ulosotosta. veroviranomaisen julkistama tieto sellaisesta vero-

saatavasta tai vakuutuslaitoksen ilmoittama tieto sellaisen lakisääteiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyönnistä, joka voidaan ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä, tieto velkojan erääntyneen ja riidattoman saatavan johdosta antamasta maksukehotuksesta.

Momenttia muutettaisiin siten, että 1 momentin 1 ja 7 kohdassa tarkoitetun merkinnän säilytysaikaa ei enää pidennettäisi uuden merkinnän johdosta. Näin ollen jokaisen yritysluottotietona talletettavan maksuhäiriömerkinnän säilytysaika olisi itsenäinen ja riippumaton tulevista merkinnöistä.

8 Voimaantulo

Luottotietotoiminnan harjoittajien arvion mukaan tietojärjestelmämuutosten ja tarvittavien testausten tekeminen vaatisi noin kuuden kuukauden siirtymäajan lain vahvistamisesta. Muutoksessa on huomioitava se, että järjestelmämuutosten teknisen toteutuksen lisäksi, muutokset on testattava tietoturvalisillä tavalla. On huomioitava myös vaikutukset luotonantajien luotonmyöntöprosessiin ja järjestelmiin.

Luottotietotoiminnan harjoittajien olisi poistettava näiden muutosten voimaan tullessa rekisteristä maksuhäiriömerkinnät, joissa on saatavan suoritusta koskeva merkintä. Sellaiset maksuhäiriömerkintöjen säilytysajat, jotka on pidennetty ennen muutossäännösten voimaantuloa, olisi palautettava lain voimaan tullessa sellaisiksi, kuin ne olisivat ilman pidennystä.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Henkilötietojen käsittely

Ehdotetut maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja koskevat lainmuutokset ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä tarkemmin lailla. Henkilötietojen suoja turvataan ensisijaisesti yleisen tietosuojasetuksen ja sitä täydentävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla (erit. PeVL 14/2018 vp, s. 4).

Perustuslain 10 §:n mukaista suojaa täydentävät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklan mukainen yksityiselämän suoja sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvattu yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa turvattu henkilötietojen suoja. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan, siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuina oikeuksina, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat. EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä. Samoin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Tietosuoja-asetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (ks. esim. PeVL 1/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on myös todennut, että sen valtiosääntöisiin tehtäviin ei kuulu kansallisen täytäntöpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin esittänyt huomioita unionin lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön suhteesta. Valiokunta on tulkintakäytännössään pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilötietojen suojan valtiosääntöisessä arvioissa painopiste on henkilötietojen suojan ja käsittelyä määrittävien säännösten sisällöllisessä arvioinnissa. Kansallisen liikkumavaran käyttöön kohdistuvassa valtiosääntöisessä arvioinnissa ovat merkityksellisiä esimerkiksi paitsi yksityiselämän ja henkilötietojen suojan asettamat sisällölliset vaatimukset myös muiden informaatioon liittyvien perusoikeuksien suojan suhde yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Valtiosääntöisiä kysymyksiä liittyy myös esimerkiksi kansallista sääntelyä edellyttäviin oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeisiin (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 7). Perustuslakivaliokunta painottaa edelleen, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 8). Arvioinnissa on kyse kahden tai useamman perusoikeussäännöksen yhteensovittamisesta ja punninnasta (ks. esim. PeVL 54/2014 vp, s. 2/II, PeVL 10/2014 vp, s. 4/II).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että sääntelyn selkeyden vuoksi henkilötietojen käsittelyä koskevan kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen säätäminen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arka-luonteisten tietojen käsittelyn osalta. (PeVL 14/2018 vp, s. 5) Hankkeen OM023:00/2019 yhteydessä tullaan ottamaan yksityiskohtaisemmin selkoa luottotietolain säännösten välttämättömyydestä, ottaen huomioon riskit, joita henkilöluottotietojen ja erityisesti maksuhäiriötietojen käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön henkilötietojen ja yksityiselämän suojalle. Riskiperusteisessa arvioinnissa on otettava huomioon se, millä tavalla maksuhäiriötietojen luovutukset vaikuttavat rekisteröidyn mahdollisuuksiin toimia yhteiskunnassa. Yksityiskohtaisen ja tarkkarajaisen sääntelyn säilyttämistä on pidetty välttämättömänä myös sen varmistamiseksi, että rekisteröity tulee arvioiduksi asianmukaisten ja paikkansa pitävien tietojen perusteella.

Henkilötietojen käsittelyä koskevien luottotietolain säännösten oikeasuhteisuuden arvioinnissa on merkitystä myös maksuhäiriötietojen säilytysaikojen välttämättömyydellä ja oikeasuhteisuudella. EU:n tuomioistuin on tuoreessa oikeuskäytännössään katsonut muun muassa viranomais-tarkoituksiin yleisesti ja erottamatta säilytettävien liikenne- ja paikkatietojen osalta, että yksityiselämän kunnioittamista koskevan perusoikeuden suoja edellyttää unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, että poikkeukset henkilötietojen suojaan ja sitä koskevat rajoitukset toteutetaan täysin välttämättömän rajoissa. Yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen

ei myöskään voida pyrkiä ottamatta huomioon sitä, että se on sovittava yhteen niiden perusoikeuksien kanssa, joita toimenpide koskee, saattamalla yleisen edun mukainen tavoite ja toisaalta kyseessä olevat oikeudet keskenään harmoniseen tasapainoon (tuomio 6.10.2020, yhdistetyt asiat C 511/18, C 512/18 ja C 520/18, kohta 130-132). EU:n tuomioistuin on myös korostanut tarvetta varmistaa riittävät takeet, joiden avulla henkilötietoja voidaan tehokkaasti suojata väärinkäytön vaaroilta. Tällainen tarve on varsinkin silloin, kun henkilötietoja käsitellään automaattisesti, etenkin, kun on olemassa huomattava näiden tietojen lainvastaista saantia koskeva vaara. Edellä mainitussa tuomiossa kiinnitetään erityistä huomiota tarpeeseen suojata arkaluonteisia tietoja. Tuomiossa on otettu huomioon tietosuoja-asetuksen säännökset, joihin säilytysaikoja koskevat säännökset merkitsevät poikkeusta. (Ks. myös tuomio 8.4.2014, Digital Rights, C 293/12 ja C 594/12, EU:C:2014:238, 54 ja 55 kohta; tuomio 21.12.2016, Tele2, C 203/15 ja C 698/15, EU:C:2016:970, 117 kohta ja lausunto 1/15 (EU:n ja Kanadan välinen PNR-sopimus), 26.7.2017, EU:C:2017:592, 141 kohta).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt tulkintakäytännössään erityistä huomiota arkaluonteisten henkilötietojen säilytysaikoihin. Perustuslakivaliokunnan mukaan tietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (ks. esim. PeVL 51/2018 vp, PeVL 31/2017 vp). Valiokunta on pitänyt myös viiden vuoden säilytysaikaa arkaluonteisten tietojen osalta pitkänä (PeVL 13/2017 vp, s. 6) ja korostanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta (PeVL 28/2016 vp, s. 7).

Maksuhäiriötietojen käsittelyn tarkoitukset poikkeavat EU:n tuomioistuimen käsiteltävänä olleista asioista, joissa säilytysaikoihin on otettu kantaa. Maksuhäiriötietojen mahdolliseen arkaluonteisuuteen ei ole otettu toistaiseksi perustuslakivaliokunnassa kantaa. Myös maksuhäiriötietojen säilyttämistä koskevat kuitenkin yleiset perusoikeuksien rajoitusedellytykset ja tietosuoja-asetuksen vaatimukset sääntelyn oikeasuhteisuudesta. Niiden käsittelyyn myös liittyy erityisiä riskejä rekisteröidyn oikeuksien kannalta. Voimassa olevien luottotietolain 18 §:n säännösten nojalla maksuhäiriötietojen säilytysajat voivat muodostua hyvinkin pitkiksi, jolloin ne voivat rajoittaa rekisteröidyn mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa merkittävästi. Ottaen huomioon maksuhäiriötietojen luovutusten vaikutukset rekisteröidyn asemaan ja oikeuksiin, tarvittavista säilytysajoista maksuhäiriötietojen käsittelyn tarkoituksen turvaamiseksi olisi edelleen säädettävä laissa. Ehdotetuilla säilytysaikoja koskevien säännösten muutoksilla varmistettaisiin, että maksuhäiriötietoja ei käsitellä pidempään kuin on tarpeen. Samalla varmistettaisiin, että henkilötietojen ja yksityiselämän suojaan kohdistuvat rajoitukset ovat välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi ja vastaavat tosiasiallisesti tarvetta suojata luottotietojen käyttäjien oikeuksia ja vapauksia.

Edellä esitetyistä syistä lakiehdotus täyttää perustuslain asettamat vaatimukset, ja laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Laki

luottotietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan luottotietolain (527/2007) 18 §:n 3 momentti
muutetaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohta, 2 momentti, 28 §:n 1 momentin 1 ja 8 kohta ja 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 18 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 933/2009, seuraavasti:

18 §

Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisajat

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

1) konkurssia koskevat tiedot kuukauden kuluessa siitä, kun tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä;

4) muu ulosottotieto heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu, velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen velan, saatavaa koskevan ulosottooperusteen määräaika on kulunut umpeen, ulosotto päättyy sen vuoksi, että velka on vanhentunut lopullisesti velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 13 a §:n nojalla, tai tuomio, jolla ulosottooperusteen määräaika on jatkettu, on kumottu;

Jos rekisterinpitäjälle on tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu velkojan ilmoitukseen perustuva merkintä tai mainitun momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, maksuhäiriötieto poistetaan yhden kuukauden kuluessa saatavan suorittamista koskevan tiedon saamisesta.

28 §

Rekisterimerkintöjen säilyttämisajat

Yritysluottotietorekisteristä on poistettava tiedot seuraavasti:

1) konkurssia koskevat tiedot kuukauden kuluessa siitä, kun tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä;

8) liiketoimintakieltoa koskevat merkinnät, kun liiketoimintakielto päättyy.

Jos rekisterinpitäjälle on tullut tieto sellaisen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 tai 7 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, maksuhäiriötieto poistetaan yhden kuukauden kuluessa saatavan suorittamista koskevan tiedon saamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Luottotietotoiminnan harjoittajan on poistettava luottotietolain (527/2007) 18 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut velkojan ilmoitukseen perustuvat merkinnät ja mainitun momentin 6 kohdassa tarkoitetut merkinnät ja 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 ja 7 kohdassa tarkoitetut merkinnät, joissa on saatavan suoritusta koskeva merkintä tämän lain voimaan tullessa.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on palautettava sellaisten maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaika, jota on pidennetty ennen tämän lain voimaan tuloa luottotietolain 18 §:n 3 momentin tai 28 §:n 2 momentin nojalla, sellaiseksi, kuin se olisi ollut ilman pidennystä.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

..ministeri Etunimi Sukunimi

Laki

luottotietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan luottotietolain (527/2007) 18 §:n 3 momentti
muutetaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohta, 2 momentti, 28 §:n 1 momentin 1 ja 8 kohta ja 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 18 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 933/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisajat

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

1) konkurssia koskevat tiedot viiden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta; tiedot on kuitenkin poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä on poistettu konkurssiasiaa koskevat tiedot sen vuoksi, että konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai sillensä taikka että konkurssi on määrätty peruuntumaan;

2) velkajärjestelytiedot ja kuulutustiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin; velkajärjestelytiedot, joita koskeva maksuohjelma on määrätty raukeamaan velallisen hakemuksesta, poistetaan kuitenkin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen osoittaa, että maksuohjelma on rauennut;

3) ulosottotieto heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa;

4) muu ulosottotieto heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottoperuste

1) konkurssia koskevat tiedot *kuukauden kuluessa siitä, kun tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä;*

4) muu ulosottotieto heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottoperuste on

Voimassa oleva laki

on kumottu, velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen velan, saatavaa koskevan ulosottooperusteen määräaika on kulunut umpeen tai tuomio, jolla ulosottooperusteen määräaika on jatkettu, on kumottu;

5) velkojan ilmoittamaa maksuhäiriötä ja velallisen tunnustamaa maksuhäiriötä koskevat tiedot kahden vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin;

6) viranomaisen toteamat maksuhäiriötiedot ja ulosottotiedot viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin, jollei tietoa ole sitä ennen poistettava 3 tai 4 kohdan nojalla.

Jos rekisterinpitäjälle on tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, tieto poistetaan kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä.

Edellä 1 momentin 1 ja 6 kohdassa tarkoitettua merkintää ei ole tarpeen poistaa rekisteristä, jos rekisteröityä koskeva uusi maksuhäiriömerkintä on tehty rekisteriin ennen kuin määräaika aikaisemman merkinnän poistamiselle on 1 tai 2 momentin mukaan kulunut. Kaikki konkurssia koskevat merkinnät on kuitenkin poistettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viimeisintä konkurssimerkintää koskevat tiedot on poistettu yrityssaneeraus- ja konkurssirekisteristä, ja 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua maksuhäiriötä koskeva merkintä viimeistään neljän vuoden kuluttua sen tekemisestä.

Luottokelpoisuuden arviointitieto on poistettava, kun henkilöä koskevat muut merkinnät on poistettu rekisteristä.

Ehdotus

kumottu, velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen velan, saatavaa koskevan ulosottooperusteen määräaika on kulunut umpeen, *ulosotto päättyy sen vuoksi, että velka on vanhentunut lopullisesti velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 13 a §:n nojalla*, tai tuomio, jolla ulosottooperusteen määräaika on jatkettu, on kumottu;

Jos rekisterinpitäjälle on tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu velkojan ilmoitukseen perustuva merkintä tai mainitun momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, maksuhäiriötieto poistetaan yhden kuukauden kuluessa saatavan suorittamista koskevan tiedon saamisesta.

(3 momentti kumotaan)

28 §

Rekisterimerkintöjen säilyttämisaikat
Yritysluottotietorekisteristä on poistettava tiedot seuraavasti:

1) konkurssia koskevat tiedot viiden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta; tiedot on kuitenkin poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä on poistettu konkurssiasiaa koskevat tiedot sen vuoksi, että konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai sillensä taikka että konkurssi on määrätty peruuntumaan;

2) yrityssaneerausta ja kuulutuksia koskevat tiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin;

3) ulosottotieto heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa;

4) muu ulosottotieto heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu tai velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

5) tieto rekisteröidyn tunnustamasta maksuhäiriöstä kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä;

6) maksutapaa ja luottokelpoisuusluokitusta koskeva merkintä kuuden kuukauden kuluessa sen tekemisestä, jollei sitä korvata mainittuna aikana uudella merkinnällä;

7) edellä 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 ja 7 kohdassa tarkoitetut maksuhäiriötiedot viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin, jollei tietoa ole sitä ennen poistettava tämän momentin 3 tai 4 kohdan nojalla;

1) konkurssia koskevat tiedot *kuukauden kuluessa siitä, kun tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä;*

Voimassa oleva laki

8) liiketoimintakieltoa koskevat merkinnät kolmen vuoden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin.

Edellä 1 momentin 1 ja 7 kohdassa tarkoitettua merkintää ei ole tarpeen poistaa rekisteristä, jos yritystä koskeva uusi maksuhäiriömerkintä on tehty rekisteriin ennen kuin aikaisempi maksuhäiriömerkintä olisi sitä koskevan säännöksen mukaan poistettava rekisteristä. Kaikki konkurssia koskevat merkinnät on kuitenkin poistettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viimeisintä konkurssimerkintää koskevat tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä, ja viranomaisen toteamaa maksuhäiriötä koskeva merkintä viimeistään neljän vuoden kuluttua sen tekemisestä.

Ehdotus

8) *liiketoimintakieltoa koskevat merkinnät, kun liiketoimintakielto päättyy.*

Jos rekisterinpitäjälle on tullut tietoa sellaisen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 tai 7 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, maksuhäiriötieto poistetaan yhden kuukauden kuluessa saatavan suorittamista koskevan tiedon saamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Luottotietotoiminnan harjoittajan on poistettava luottotietolain (527/2007) 18 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut velkojan ilmoitukseen perustuvat merkinnät ja mainitun momentin 6 kohdassa tarkoitetut merkinnät ja 24 §:n 1 momentin 2,3,5 ja 7 kohdassa tarkoitetut merkinnät, joissa on saatavan suoritusta koskeva merkintä tämän lain voimaan tullessa.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on palautettava sellaisten maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisäika, jota on pidennetty ennen tämän lain voimaan tuloa luottotietolain 18 §:n 3 momentin tai 28 §:n 2 momentin nojalla, sellaiseksi, kuin se olisi ollut ilman pidennystä.